

U S T A W A

z dnia 2021 r.

o rzemiośle i dualnym kształceniu zawodowym w rzemiośle

Rozdział 1.

Przepisy ogólne

Art. 1. Ustawa określa zasady:

- 1) wykonywania działalności rzemieślniczej;
- 2) dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle;
- 3) działalności komisji egzaminacyjnych izb rzemieślniczych;
- 4) organizacji i funkcjonowania samorządu gospodarczego rzemiosła.

Art. 2. 1. Rzemiosłem jest wykonywanie działalności gospodarczej przez przedsiębiorcę w rozumieniu ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2021 r. poz. 162), z wykorzystaniem posiadanych przez niego kwalifikacji zawodowych w rzemiośle, o których mowa w art. 5 ust. 1 ustawy.

2. Do rzemiosła nie zalicza się:

- 1) działalności:
 - a) transportowej,
 - b) wytwórczej i usługowej artystów plastyków i fotografików;
- 2) usług:
 - a) świadczonych w wykonywaniu wolnych zawodów,
 - b) leczniczych, z wyłączeniem działalności optyków okularowych.

Art. 3. Rzemiosło jest wykonywane przez:

- 1) osobę fizyczną, z wykorzystaniem kwalifikacji zawodowych tej osoby, o których mowa w art. 5 ust. 1 i jej pracy własnej, będącą przedsiębiorcą, w tym mikroprzedsiębiorcą, małym przedsiębiorcą albo średnim przedsiębiorcą w rozumieniu ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2021 r. poz. 162), lub
- 2) wspólników spółki cywilnej osób fizycznych w zakresie wykonywanej przez nich wspólnie działalności gospodarczej – jeżeli:
 - każdy z nich spełnia warunki określone w pkt 1) i wszyscy wspólnicy łącznie są

mikroprzedsiębiorcą, małym przedsiębiorcą albo średnim przedsiębiorcą w rozumieniu ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców, lub

– działalność gospodarcza jest wykonywana z wykorzystaniem kwalifikacji zawodowych, o których mowa w art. 5 ust. 1, przynajmniej przez jednego ze współników i jego pracy własnej, pod warunkiem, że pozostałymi współnikami są małżonek, rodzeństwo, wstępni lub zstępni współnika oraz wszyscy współnicy łącznie są mikroprzedsiębiorcą, małym przedsiębiorcą albo średnim przedsiębiorcą w rozumieniu ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców,

3) spółkę osobową lub spółkę kapitałową w rozumieniu ustawy z dnia 15 września 2000 r. kodeks spółek handlowych (dz. U. z 2022 r, poz. 1467 t.j.), z wykorzystaniem kwalifikacji zawodowych o których mowa w art. 5 ust. 1 przynajmniej jednego współnika lub akcjonariusza będącego osobą fizyczną i jego pracy własnej – jeżeli spółka jest mikroprzedsiębiorcą, małym przedsiębiorcą albo średnim przedsiębiorcą w rozumieniu ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców,

Art. 4. 1. Czynności w ramach działalności gospodarczej zaliczanej do rzemiosła, powodujące zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi lub mogące wywołać niepowetowaną szkodę materialną może wykonywać wyłącznie przedsiębiorca posiadający kwalifikacje zawodowe w rzemiośle, potwierdzone zgodnie z art. 5 ust. 1 lub za pośrednictwem pracownika posiadającego takie kwalifikacje, zatrudnionego u tego przedsiębiorcy.

2. Przedsiębiorca, o którym mowa w ust. 1, musi być członkiem organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła.

3. Minister właściwy do spraw gospodarki w uzgodnieniu ze Związkiem Rzemiosła Polskiego oraz z uwzględnieniem zawodów, dla których Związek Rzemiosła Polskiego ustalił standardy wymagań egzaminacyjnych, określa w drodze rozporządzenia, spis zawodów zaliczanych do rzemiosła, w tym polegających na podejmowaniu czynności powodujących zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi lub mogących wywołać niepowetowaną szkodę materialną, o których mowa w ust. 1.

Art. 5. 1. Rzemieślnikiem jest osoba fizyczna, o której mowa w art. 3 pkt 1)-2) oraz spółka, o której mowa w art. 3 pkt 3 czynnie wykonujący działalność gospodarczą z wykorzystaniem kwalifikacji zawodowych w rzemiośle, którymi są:

1) dyplom lub świadectwo ukończenia wyższej, ponadgimnazjalnej lub ponadpodstawowej szkoły o profilu technicznym lub artystycznym w zawodzie (kierunku) zaliczanym do rzemiosła;

- 2) dyplom mistrza w zawodzie zaliczanym do rzemiosła;
- 3) świadectwo czeladnicze albo tytuł robotnika wykwalifikowanego w zawodzie zaliczanym do rzemiosła;
- 4) świadectwo potwierdzające posiadanie wybranych kwalifikacji zawodowych w zawodzie zaliczanym do rzemiosła.

2. Dyplom mistrza, o którym mowa w ust. 1 pkt 2) oraz świadectwa o których mowa w ust. 1 pkt 3) i pkt 4), wydawane są przez izby rzemieślnicze osobom, które złożyły egzaminy przed komisjami egzaminacyjnymi izb rzemieślniczych.

3. Informacje o dowodach kwalifikacji w rzemiośle podlegają udostępnieniu w zakresie i na zasadach określonych w ustawie z dnia 6 marca 2018 r. o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy (Dz. U. z 2019 r. poz. 1291, 1495 i 1649 ze zm.).

Art. 6. 1. Rzemieślnikowi posiadającemu znaczący i uznany dorobek zawodowy w zakresie wytwarzania lub odtwarzania przedmiotów o charakterze artystycznym lub zabytkowym, naprawy i konserwacji takich przedmiotów, naprawy i konserwacji zabytkowych obiektów budowlanych oraz świadczenia usług związanych z artystycznym zdobieniem obiektów budowlanych może zostać nadany tytuł honorowy „Mistrz Rzemiosł Artystycznych”.

2. Tytuł honorowy „Mistrz Rzemiosł Artystycznych” nadaje minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

3. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w porozumieniu ze Związkiem Rzemiosła Polskiego, w drodze rozporządzenia określi:

- 1) tryb nadawania tytułu honorowego „Mistrz Rzemiosł Artystycznych”;
- 2) podmioty uprawnione do występowania z wnioskiem o nadanie tytułu;
- 3) warunki, jakie musi spełniać wniosek o nadanie tytułu;
- 4) wzór dyplomu potwierdzającego nadanie tytułu

– mając na względzie wspieranie zanikających zawodów oraz promocję umiejętności istotnych dla funkcjonowania wielu dziedzin kultury i sztuki jak również ochrony dziedzictwa narodowego.

Art. 7. 1. Rzemieślnikowi posiadającemu zasługi na rzecz rozwoju danego rodzaju rzemiosła oraz pracownikowi organizacji rzemiosła posiadającemu zasługi na rzecz rozwoju rzemiosła poprzez osiągnięcia w zakresie pracy zawodowej, działalności społeczno-organizacyjnej, kulturalnej, oświatowej i gospodarczej, stanowiących wkład w rozwój i promocję rzemiosła

krajowego, może zostać nadana odznaka honorowa „Za Zasługi dla Rozwoju Rzemiosła Rzeczypospolitej Polskiej”.

2. Odznakę honorową „Za Zasługi dla Rozwoju Rzemiosła Rzeczypospolitej Polskiej” nadaje minister właściwy do spraw gospodarki.

3. Minister właściwy do spraw gospodarki określi, w drodze rozporządzenia:

1) tryb nadawania odznaki honorowej „Za Zasługi dla Rozwoju Rzemiosła Rzeczypospolitej Polskiej”;

2) podmioty uprawnione do występowania z wnioskiem o nadanie odznaki;

3) warunki, jakie musi spełniać wniosek o nadanie odznaki;

4) wzór dyplomu potwierdzającego nadanie odznaki

– mając na względzie wspieranie zawodu rzemieślnika oraz promocję dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle.

Rozdział 2

Podstawowe prawa i obowiązki rzemieślnika

Art. 8. 1. Rzemieślnik ma prawo:

1) zrzekać się w organizacjach, o których mowa w art. 18 ust. 2 pkt 1) i 2), na zasadach określonych w ustawie i statutach poszczególnych organizacji;

2) wybierać i być wybieranym do organów samorządu gospodarczego rzemiosła na zasadach określonych w ustawie i statutach poszczególnych organizacji;

2. W przypadku śmierci rzemieślnika i ustanowienia przez niego lub powołania zarządcy sukcesyjnego na podstawie zapisów ustawy o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach związanych z sukcesją przedsiębiorstw z dnia 5 lipca 2018 r. (Dz. U. 2021.170), przedsiębiorstwo w spadku zachowuje status rzemieślnika od chwili śmierci rzemieślnika do dnia wygaśnięcia zarządu sukcesyjnego.

Art. 9. 1. Rzemieślnik jest obowiązany przestrzegać zasad etyki zawodowej i rzetelnego wykonywania zawodu.

2. Szczegółowe zasady etyki zawodowej i rzetelnego wykonywania zawodu określa samorząd gospodarczy rzemiosła.

3. Przepis ust. 1 dotyczy także członków organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła, o których mowa w art. 18 ust. 5.

Art. 10. 1. Rzemieślnicy podlegają odpowiedzialności dyscyplinarnej za naruszenie zasad etyki zawodowej i rzetelnego wykonywania zawodu.

2. Zasady odpowiedzialności dyscyplinarnej i tryb postępowania dyscyplinarnego określają statuty organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła.

Rozdział 3.

Dualne kształcenie zawodowe w rzemiośle i komisje egzaminacyjne izb rzemieślniczych

Art. 11. 1. Dualne kształcenie zawodowe w rzemiośle polega na przygotowaniu zawodowym w formie nauki zawodu lub przyuczenia do wykonywania określonej pracy młodocianych pracowników w zawodach zaliczanych do rzemiosła zorganizowanym u rzemieślników lub przedsiębiorców nie będących rzemieślnikami, zwanych dalej „pracodawcami”.

2. Pracodawca zatrudniający młodocianego pracownika w celu przygotowania zawodowego, o którym mowa w ust. 1, jest obowiązany spełnić warunki określone odrębnymi przepisami oraz musi być członkiem organizacji, o której mowa w art. 18 ust. 2 pkt 1) lub 2).

3. Dualne kształcenie zawodowe w rzemiośle odbywa się na podstawie niniejszej ustawy oraz zasad określonych w przepisach wydanych na podstawie:

- 1) art. 191 § 3 i art. 195 § 2 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1320 oraz z 2021 r. poz. 1162);
- 2) art. 120 ust. 4 oraz 120a ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2021 r. poz. 1082).

4. Dualne kształcenie zawodowe w rzemiośle kończy egzamin czeladniczy, egzamin na pomocnika czeladnika, egzamin sprawdzający składane przed komisją egzaminacyjną izby rzemieślniczej będącej członkiem Związku Rzemiosła Polskiego.

Art. 12. 1. Podstawę przeprowadzania egzaminów czeladniczych i mistrzowskich w zawodach zaliczanych do rzemiosła stanowią standardy wymagań egzaminacyjnych, ustalone przez Związek Rzemiosła Polskiego i publikowane w Biuletynie Informacji Publicznej, z uwzględnieniem ust. 2.

2. W zawodach zaliczanych do rzemiosła i występujących w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 46 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe, podstawę przeprowadzania egzaminów czeladniczych stanowią standardy wymagań uwzględniające podstawę programową kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego, o której mowa w art. 46 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe.

Art. 13. 1. Izba rzemieślnicza:

- 1) zatwierdza zadania i pytania egzaminacyjne, opracowane na podstawie standardów wymagań, o których mowa w art. 12 ust. 1 i 2;
 - 2) zatwierdza szczegółowe kryteria oceny wykonania zadań egzaminacyjnych;
 - 3) dopuszcza kandydatów do egzaminów czeladniczych, mistrzowskich i sprawdzających, oraz sporządza związaną z tym dokumentację;
 - 4) informuje kandydatów o wysokości opłaty za egzaminy;
 - 5) powołuje komisje egzaminacyjne czeladnicze i mistrzowskie, członków komisji egzaminacyjnych, prowadzi dokumentację związaną z powołaniem komisji oraz przeprowadzonymi egzaminami;
 - 6) rozpatruje skargi kandydatów dotyczące prawidłowości przeprowadzenia egzaminów, o których mowa w pkt 3) na zasadach określonych w art. 14 pkt 3);
 - 7) organizuje szkolenia dla osób wchodzących w skład komisji egzaminacyjnych, o których mowa w pkt 5);
 - 8) pobiera opłaty za egzaminy w wysokości:
 - a) mistrzowski - 1400.00 zł,
 - b) czeladniczy - 900.00 zł,
 - c) pomocnik czeladnika – 400.00 zł,
 - d) sprawdzający - 400.00 zł,
 - e) poprawkowy - 50% opłaty określonej w lit. a-d), z uwzględnieniem ich waloryzacji.
2. Opłaty, o których mowa w ust. 1 pkt 8) lit. a)-d), podlegają corocznej waloryzacji wskaźnikiem cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem za rok kalendarzowy poprzedzający termin waloryzacji. Pierwsza waloryzacja dokonywana jest w styczniu kolejnego roku po wejściu w życie niniejszej ustawy. Kolejne waloryzacje opłat za egzaminy dokonuje się od opłat w wysokości uwzględniającej wcześniej dokonane waloryzacje. Kwoty opłat po waloryzacji są zaokrąglane zgodnie z zasadą określoną w art. 63 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (Dz. U. 1997 Nr 137 poz. 926, z późn. zm.).
3. Opłaty, o których mowa w ust.1 pkt 8) lit. a)-d) wnoszone są przez kandydatów lub pracodawców wraz z wnioskiem o egzamin. Izba rzemieślnicza w uzasadnionych przypadkach zwalnia w całości z opłaty za egzamin.
4. Osoby dorosłe uzyskujące i uzupełniające wiedzę i umiejętności zawodowe w formach pozaszkolnych, określonych w art. 117 ust. 1a ustawy – Prawo oświatowe, mogą przystąpić do

egzaminu sprawdzającego wybrane kwalifikacje zawodowe w zakresie zawodu odpowiadającego danemu rodzajowi rzemiosła.

Art. 14. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, po uzgodnieniu ze Związkiem Rzemiosła Polskiego, określi w drodze rozporządzenia:

- 1) warunki powoływania komisji egzaminacyjnych czeladniczych i mistrzowskich oraz warunki jakie muszą spełnić kandydaci na członków tych komisji;
- 2) warunki dopuszczania kandydatów do egzaminów czeladniczych, mistrzowskich, na pomocnika czeladnika i sprawdzających;
- 3) warunki złożenia skargi na prawidłowość przeprowadzenia egzaminu;
- 4) wysokość wynagrodzenia członków komisji egzaminacyjnych, o których mowa w pkt 1);
- 5) wzory: dyplomu mistrzowskiego, świadectwa czeladniczego, świadectwa pomocnika czeladnika, zaświadczenia o zdaniu egzaminu sprawdzającego i suplementów do świadectw czeladniczych i dyplomów mistrzowskich (Europass) oraz tryb ich wydawania;
- 6) sposób umieszczania znaków graficznych informujących o przypisanych do kwalifikacji poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji, o których mowa w art. 10 ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz. U. z 2020 r. poz. 226);
- 7) sposób wydawania duplikatów i dokonywania legalizacji dokumentów przeznaczonych do obrotu z zagranicą oraz wysokość opłat za wykonywanie tych czynności;
- 8) sposób i tryb przeprowadzania egzaminów czeladniczych, mistrzowskich, sprawdzających i na tytuł pomocnika czeladnika;
- 9) zakres tematów obowiązujących na egzaminach, o których mowa w pkt 8);
- 10) warunki zwolnienia z części egzaminu czeladniczego lub mistrzowskiego.

Rozdział 4.

Nadzór nad przebiegiem dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle oraz działalnością komisji egzaminacyjnych izb rzemieślniczych

Art. 15. 1. Nadzór nad przebiegiem dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle, o którym mowa w art. 11 ust. 1 sprawuje izba rzemieślnicza zrzeszająca cech, którego członkiem jest pracodawca zatrudniający młodocianego pracownika w celu przygotowania zawodowego.

2. Izba rzemieślnicza może upoważnić do wykonywania czynności nadzoru przebiegu dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle zrzeszony w niej cech.

3. Upoważnienie, o którym mowa w ust. 2, jest wydawane w formie pisemnej i zawiera co najmniej:

- 1) wskazanie cechu właściwego do wykonywania nadzoru przebiegu dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle;
- 2) zakres powierzonych zadań wynikających z art. 13.

Art. 16. 1. Nadzór przebiegu dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle polega w szczególności na:

- 1) weryfikacji spełnienia przez pracodawcę warunków niezbędnych do prowadzenia dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle oraz poprawności umów zgodnie z przepisami, o których mowa w art. 11 ust. 3 i prowadzenia rejestru zawartych umów;
 - 2) kontroli sposobu organizacji dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle;
 - 3) współpracy z organami prowadzącymi szkoły branżowe oraz dyrektorami i radami pedagogicznymi szkół branżowych, w których młodociani pracownicy realizują obowiązek doksztalcania teoretycznego;
 - 4) udzielaniu informacji na temat form, zasad prawnych i możliwości organizacji dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle oraz pomocy młodocianemu pracownikowi w przypadku konieczności zmiany pracodawcy;
 - 5) wspomaganiu rozwoju zawodowego młodocianych pracowników;
 - 6) udzielaniu pomocy pracodawcom w celu zapewnienia prawidłowego przebiegu dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle;
 - 7) uczestnictwie w polubownym rozstrzygnięciu sporów powstałych w trakcie realizacji dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle;
 - 8) prowadzeniu ewidencji pracodawców zatrudniających młodocianych pracowników w celu przygotowania zawodowego, o którym mowa w art. 11 ust. 1.
2. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w zakresie dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle, izba rzemieślnicza przeprowadza kontrolę u pracodawcy.
3. Kontrolę przeprowadzają osoby upoważnione przez izbę w 2-osobowym zespole, posiadające co najmniej wykształcenie średnie, 2 lata stażu pracy w organizacji rzemiosła lub taki okres pełnienia funkcji w organizacji rzemiosła.
4. Kontrola dotyczy oceny poprawności realizacji programu praktycznej nauki zawodu pracownika młodocianego oraz realizacji podstawowych obowiązków pracodawcy w ramach dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle. W tym celu osoby kontrolujące mają prawo wstępu w charakterze obserwatora na zajęcia praktyczne realizowane u pracodawców w

ramach dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle, żądania wyjaśnień w tym na piśmie oraz wglądu do dokumentacji, w tym sporządzania kopii dokumentów, związanej z organizacją przygotowania zawodowego.

5. Osoby kontrolujące sporządzają na piśmie protokół zawierający zalecenia. Pracodawca, w terminie 7 dni od otrzymania protokołu kontroli, podpisuje go albo zgłasza do niego zastrzeżenia wraz z ich uzasadnieniem. W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń, osoby upoważnione do przeprowadzenia kontroli są obowiązane je zbadać, a w przypadku stwierdzenia zasadności zastrzeżeń – sporządzić aneks do protokołu kontroli i w terminie 14 dni od dnia otrzymania takich zastrzeżeń uchylić zalecenia pokontrolne lub powiadomić pisemnie pracodawcę o bezpodstawności zgłoszonych zastrzeżeń.

6. Pracodawca, jest obowiązany w terminie określonym w protokole kontroli, nie krótszym niż 14 dni i dłuższym niż 30 dni, zawiadomić w formie pisemnej izbę rzemieślniczą sprawującą nadzór nad kształceniem dualnym zawodowym w rzemiośle o terminie i sposobie realizacji zaleceń pokontrolnych.

7. W przypadku niewypełnienia przez pracodawcę zaleceń pokontrolnych izba rzemieślnicza podejmuje decyzję w trybie uchwały zarządu, zawierającej elementy, o których mowa w art.107 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. kodeks postępowania administracyjnego, o zastosowaniu następujących kar:

- upomnienie;
- zawieszenie na okres do jednego roku z członkostwa pracodawcy w organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła;
- wykluczenie z członkostwa pracodawcy w organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła.

8. Uchwałę, o której mowa w ust. 7 wraz z uzasadnieniem, w formie pisemnej, doręcza pracodawcy w terminie 14 dni od daty jej wydania.

9. Od uchwały przysługuje pracodawcy odwołanie za pośrednictwem izby rzemieślniczej do sądu polubownego działającego przy Związku Rzemiosła Polskiego w terminie 14 dni od dnia otrzymania odpisu uchwały. Wniesienie odwołania w terminie wstrzymuje wykonanie uchwały. Sąd polubowny podejmuje ostateczną decyzję w tej sprawie w terminie 30 dni od otrzymania odwołania wraz z dokumentacją sprawy od właściwej izby rzemieślniczej.

10. W przypadku, o którym mowa w ust. 7 i braku wniesienia odwołania przez pracodawcę, właściwa izba rzemieślnicza, bez zbędnej zwłoki wskaże pracownikowi młodocianemu innego

pracodawcę, który realizuje program praktycznej nauki zawodu w ramach dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle.

Art. 17. 1. Nadzór nad prawidłową działalnością komisji egzaminacyjnych izb rzemieślniczych sprawuje Związek Rzemiosła Polskiego.

2. Nadzór działalności komisji egzaminacyjnych izb rzemieślniczych dotyczy:

- 1) oceny poprawności powołania komisji egzaminacyjnych oraz jej członków;
- 2) kontrolowaniu działalności izby rzemieślniczej oraz komisji egzaminacyjnych i członków tych komisji w zakresie organizowania i przeprowadzania egzaminów przez komisje egzaminacyjne oraz wydawania świadectw, dyplomów i zaświadczeń;
- 3) rozpatrywanie nieuwzględnionych przez izbę rzemieślniczą skarg kandydatów dotyczących prawidłowości przeprowadzenia egzaminu;
- 4) doskonalenia jakości działalności komisji egzaminacyjnych izb rzemieślniczych poprzez opracowywanie materiałów informacyjnych i pomocniczych, wprowadzających jednolite postępowanie w zakresie ich działalności;

3. Kontrole w ramach nadzoru nad działalnością komisji egzaminacyjnych izb rzemieślniczych przeprowadza zespół kontrolny w składzie dwóch upoważnionych przez Związek Rzemiosła Polskiego osób, które posiadają co najmniej: wykształcenie średnie oraz 5 letni staż pracy związany z organizacją egzaminów przeprowadzanych przez komisje egzaminacyjne izb rzemieślniczych.

4. Osoby, o których mowa w ust. 3, mają prawo do:

- 1) wstępu na egzamin;
- 2) wglądu do prowadzonej i przechowywanej przez izbę rzemieślniczą dokumentacji z przeprowadzonych przez komisję egzaminacyjną egzaminów;
- 3) żądania dostarczenia dokumentów lub złożenia wyjaśnień ustnie lub na piśmie od członków komisji egzaminacyjnych oraz organów izby rzemieślniczej.

5. Kontrola jest dokumentowana protokołem podpisywanym przez osoby wchodzące w skład zespołu kontrolnego oraz osoby reprezentujące izbę rzemieślniczą, która powołała komisje egzaminacyjne.

6. Osoby wchodzące w skład zespołu kontrolnego mogą wydawać komisjom egzaminacyjnym i izbom rzemieślniczym, które powołały te komisje, w formie pisemnej zalecenia pokontrolne. Izba rzemieślnicza oraz komisja egzaminacyjna w ciągu 7 dni od otrzymania zaleceń mogą zgłosić wobec nich zastrzeżenia do Związku Rzemiosła Polskiego. Stanowisko Związku Rzemiosła Polskiego w sprawie działalności komisji egzaminacyjnej z uwzględnieniem

zaleceń pokontrolnych i zastrzeżeń izby rzemieślniczej oraz komisji egzaminacyjnej jest doręczane na piśmie wraz z uzasadnieniem izbie rzemieślniczej. Izba rzemieślnicza jest obowiązana powiadomić Związek Rzemiosła Polskiego o realizacji zaleceń pokontrolnych w terminie 30 dni od dnia otrzymania stanowiska.

7. W przypadku stwierdzenia naruszeń prawa w działalności komisji egzaminacyjnej lub izby rzemieślniczej w zakresie organizowania i przeprowadzania egzaminów kwalifikacyjnych oraz wydawania dyplomów, świadectw i zaświadczeń, Związek Rzemiosła Polskiego wzywa komisję egzaminacyjną i izbę rzemieślniczą do usunięcia uchybień w wyznaczonym terminie. W przypadku nieusunięcia uchybień, Związek Rzemiosła Polskiego może odwołać osoby wchodzące w skład komisji egzaminacyjnej lub cały jej skład, unieważnić egzamin w całości lub części albo zawiesić na okres do dwóch lat prawo izby rzemieślniczej do organizowania i przeprowadzania egzaminów kwalifikacyjnych i wydawania dyplomów, świadectw i zaświadczeń, o których mowa w art. 22 ust. 3. W przypadku powtarzających się naruszeń prawa w działalności komisji egzaminacyjnej lub izby rzemieślniczej Związek Rzemiosła Polskiego może zobowiązać izbę rzemieślniczą do uiszczenia kwoty stanowiącej 5-krotność opłaty za egzamin mistrzowski, na realizację przez Związek Rzemiosła Polskiego zadań statutowych w dziedzinie oświaty i wychowania na rzecz przygotowania wykwalifikowanych kadr.

8. Decyzje o których mowa w ust. 7 podejmowane są w trybie uchwały zarządu Związku Rzemiosła Polskiego zawierającej elementy, o których mowa art.107 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. 2021. Poz.735).

9. Od decyzji Zarządu ZRP o których mowa w ust. 8 przysługuje skarga do wojewódzkiego sądu administracyjnego w trybie i na zasadach przewidzianych w ustawie z dn.30 sierpnia 2002 r. prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. 2019 poz. 2325 ze zm.).

10. W przypadku zawieszenia izby rzemieślniczej w prawie do organizowania i przeprowadzania egzaminów kwalifikacyjnych oraz wydawania dyplomów, świadectw i zaświadczeń, Związek Rzemiosła Polskiego, w terminie 7 dni wskaże izbę rzemieślniczą, która przeprowadzi egzaminy dla kandydatów, którzy złożyły wnioski o dopuszczenie do egzaminów.

Rozdział 5.

Samorząd gospodarczy rzemiosła

Dział I

Postanowienia ogólne

Art. 18. 1. Samorząd gospodarczy rzemiosła jest niezależny w wykonywaniu swych zadań i podlega tylko przepisom prawa.

2. Organizacjami samorządu gospodarczego rzemiosła są:

- 1) cechy;
- 2) izby rzemieślnicze;
- 3) Związek Rzemiosła Polskiego.

3. Organizacje samorządu gospodarczego rzemiosła są organizacjami zrzeszającymi rzemieślników, w tym pracodawców, tworzonymi z inicjatywy ich członków na zasadzie dobrowolnej przynależności, o ile ustawa nie stanowi inaczej.

4. Do zadań samorządu gospodarczego rzemiosła należy w szczególności:

- 1) promocja działalności gospodarczej i społeczno-zawodowej rzemiosła;
- 2) udzielanie pomocy i informacji rzemieślnikom zrzeszonym w organizacjach samorządu gospodarczego rzemiosła w sprawach związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej;
- 3) reprezentowanie interesów środowiska rzemieślniczego;
- 4) uczestniczenie w realizacji zadań z zakresu oświaty i wychowania, o których mowa w art. 120 i 120a ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r – Prawo oświatowe, dziale dziewiątym ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy oraz przepisów wykonawczych wydanych na podstawie tych ustaw, w celu zapewnienia wykwalifikowanych kadr dla gospodarki, w tym prowadzenie szkół;
- 5) nadzór nad przebiegiem i kontrola procesu kształcenia dualnego zawodowego w rzemiośle;
- 6) nadzór i kontrola działalności komisji egzaminacyjnych i izb rzemieślniczych w zakresie organizowania i przeprowadzania egzaminów kwalifikacyjnych oraz wydawania dyplomów, świadectw i zaświadczeń, o których mowa w art. 14 ust. 1.

5. Za zgodą danej organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła i na warunkach przez nią określonych jej członkami mogą być także:

- 1) małżonek, zstępny, wstępny lub rodzeństwo rzemieślnika, jeżeli uczestniczy w wykonywaniu przez tę osobę rzemiosła;
- 2) osoby fizyczne wykonujące działalność gospodarczą, o której mowa w art. 2 ust. 1, niebędące rzemieślnikami, zatrudniające mniej niż 250 pracowników;
- 3) osoby prawne oraz jednostki organizacyjne niebędące osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną, wykonujące działalność gospodarczą, o której mowa w art. 2 ust. 1.

6. Przyjęcie podmiotów, o których mowa w ust. 5, w poczet członków danej organizacji samorządu gospodarczego, następuję w trybie określonym w statucie danej organizacji.

7. Rzemieślnicy zrzeszeni w organizacjach samorządu gospodarczego rzemiosła, którzy zakończyli prowadzenie działalności gospodarczej z powodu osiągnięcia wieku emerytalnego mogą pozostać członkami organizacji na zasadach określonych w statutach tych organizacji.

8. Właściwi ministrowie zasięgają opinii Związku Rzemiosła Polskiego odnośnie projektów aktów prawnych dotyczących rzemiosła.

Art. 19. 1 Organizacje samorządu gospodarczego rzemiosła podlegają obowiązkowi wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego oraz uzyskują osobowość prawną z chwilą wpisania do Krajowego Rejestru Sądowego.

2. Z uwzględnieniem pozostałych zapisów niniejszej ustawy, szczegółowe zadania organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła, ich ustrój, stosunki prawne członków ustalane są w statutach uchwalanych przez zjazdy lub walne zgromadzenia tych organizacji.

3. Najwyższym organem organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła jest walne zgromadzenie członków lub odpowiednio zjazd delegatów, do którego zadań należy podejmowanie uchwał, we wszelkich sprawach należących do jego kompetencji.

4. Nazwa „Związek Rzemiosła Polskiego”, „Izba rzemieślnicza”, „Cech rzemieślniczy” podlegają ochronie prawnej i mogą być używane jedynie przez jednostki organizacyjne działające zgodnie z zapisami niniejszej ustawy.

5. Organizacje samorządu gospodarczego rzemiosła mogą prowadzić działalność gospodarczą, według ogólnych zasad określonych w odrębnych przepisach. Dochód z działalności gospodarczej służy realizacji celów statutowych i nie może być przeznaczony do podziału między jego członków.

6. Organizacje samorządu gospodarczego rzemiosła mogą otrzymywać dotacje według zasad określonych w odrębnych przepisach.

Dział II

Cechy rzemieślnicze

Art. 20. 1. Cechy zrzeszają na zasadzie dobrowolności rzemieślników według kryterium terytorialnego lub rodzajów działalności gospodarczej, określonego w statucie cechu.

2. Do zadań cechu należy w szczególności:

- 1) utrwalanie więzi środowiska rzemieślniczego, postaw zgodnych z zasadami etyki zawodowej i rzetelnego wykonywania zawodu;

- 2) prowadzenie na rzecz członków działalności społeczno-organizacyjnej, kulturalnej, oświatowej i gospodarczej;
- 3) reprezentowanie interesów członków wobec organów administracji i sądów.

Art. 21. 1. Cech może być utworzony z inicjatywy co najmniej 30 rzemieślników działających na terenie określonym w statucie lub w danej branży.

2. Rzemieślnik może być jednocześnie członkiem jednego cechu utworzonego według kryterium terytorialnego i jednego utworzonego według kryterium branżowego.

3. Prawo utworzenia cechu przysługuje rzemieślnikom mającym pełną zdolność do czynności prawnych, niepozbawionym praw publicznych i niebędącym w okresie zawieszenia działalności gospodarczej, stanie upadłości albo stanie likwidacji.

4. Na zasadach określonych w statucie członkami cechu mogą zostać także osoby, o których mowa w art. 18 ust. 5 oraz ust. 7.

5. W celu utworzenia cechu rzemieślnicy, o których mowa w ust. 1, uchwalają statut cechu, zwykłą większością głosów, potwierdzając jego przyjęcie przez złożenie na nim swoich podpisów oraz dokonują wyboru organów cechu.

6. Statut cechu powinien określać w szczególności:

- 1) nazwę cechu odróżniającą go od innych cechów i organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła;
- 2) siedzibę cechu;
- 3) zadania cechu i sposoby ich realizacji;
- 4) kryterium terytorialne lub rodzajów działalności gospodarczej, według którego zrzesza cech;
- 5) zasady nabywania i utraty członkostwa, rodzaje członkostwa oraz prawa i obowiązki członków cechu;
- 6) organy cechu, w tym zarząd cechu oraz organ kontroli wewnętrznej;
- 7) sposób reprezentowania cechu na zewnątrz;
- 8) zasady gospodarki finansowej;
- 9) zasady dokonywania zmian statutu;
- 11) sposób podejmowania uchwał przez organy cechu;
- 12) sposób likwidacji cechu, przeznaczenia majątku pozostałego po likwidacji cechu oraz zabezpieczenia dokumentacji związanej z nadzorem dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle.

Izby rzemieślnicze

Art. 22. 1. Izby rzemieślnicze zrzeszają cechy, spółdzielnie rzemieślnicze, rzemieślników nienależących do cechów, a także osoby, o których mowa w art. 18 ust. 5 i ust 7 nienależące do cechów, jeżeli ich celem jest wspieranie rozwoju gospodarczego rzemiosła, według kryterium terytorialnego określonego w statucie izby rzemieślniczej, przy czym można być jednocześnie członkiem jednej izby rzemieślniczej.

2. Do zadań izby rzemieślniczej należy w szczególności:

- 1) reprezentowanie interesów środowiska rzemieślniczego zrzeszonego w izbie;
- 2) udzielanie pomocy członkom zrzeszonym w organizacjach samorządu gospodarczego rzemiosła;
- 3) powoływanie komisji egzaminacyjnych oraz organizowanie egzaminów: mistrzowskiego, czeladniczego, na pomocnika czeladnika, oraz sprawdzającego, będących usługami kształcenia zawodowego lub przekwalifikowania zawodowego;
- 4) nadzór nad dualnym kształceniem zawodowym w rzemiośle.

3. Izby rzemieślnicze są uprawnione do potwierdzania:

- 1) egzaminów kwalifikacyjnych świadectwami czeladniczymi i dyplomami mistrzowskimi, będącymi dokumentami publicznymi w rozumieniu art. 5 ust. 4 ustawy z dnia 22 listopada 2018 r. o dokumentach publicznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 725 i 1517 oraz z 2021 r. poz. 1660) oraz do opatrywania ich pieczęcią urzędową;
- 2) wyników egzaminów sprawdzających zaświadczeniami o posiadaniu wybranych kwalifikacji zawodowych w zakresie zawodu odpowiadającego danemu rodzajowi rzemiosła.

4. Izby rzemieślnicze realizują zadania określone w art. 44 ust. 3c ustawy z dnia 6 marca 2018 r. o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy (Dz. U. z 2020 r. poz. 2296 i 2320 oraz z 2021 r. poz. 1641).

Art. 23. 1. Prawo tworzenia izb przysługuje cechom niebędącym w stanie upadłości albo likwidacji.

Art. 24. 1. Izba rzemieślnicza może być utworzona z inicjatywy co najmniej 10 cechów.

2. W celu utworzenia izby rzemieślniczej cechy uchwalają statut izby rzemieślniczej, zwykłą większością głosów, potwierdzając jego uchwalenie przez złożenie na nim swoich podpisów.

3. Statut izby rzemieślniczej powinien określać w szczególności:

- 1) nazwę izby rzemieślniczej odróżniającą ją od innych izb rzemieślniczych i organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła;

- 2) terytorium działania i siedzibę izby rzemieślniczej;
- 3) zadania izby rzemieślniczej i sposoby ich realizacji;
- 4) zasady nabywania i utraty członkostwa, rodzaje członkostwa oraz prawa i obowiązki członków;
- 5) organy wewnętrzne izby rzemieślniczej, w tym zarząd izby oraz organ kontroli wewnętrznej;
- 6) sposób reprezentowania izby rzemieślniczej na zewnątrz;
- 7) sposób uzyskiwania środków finansowych oraz ustanawiania składek członkowskich;
- 8) zasady dokonywania zmian statutu;
- 9) sposób podejmowania uchwał przez organy wewnętrzne izby rzemieślniczej;
- 10) sposób likwidacji izby rzemieślniczej, przeznaczenia majątku pozostałego po likwidacji oraz przekazania dokumentacji związanej z działalnością komisji egzaminacyjnych.

Dział IV

Związek Rzemiosła Polskiego

- Art. 25.** 1. Związek Rzemiosła Polskiego jest krajową organizacją samorządu gospodarczego, w której mogą się zrzeszać izby rzemieślnicze.
2. Związek Rzemiosła Polskiego jest organizacją pracodawców, o której mowa w ustawie z dnia 23 maja 1991 r. o organizacjach pracodawców (Dz. U. z 2022 r. poz. 97).
 3. Do Związku Rzemiosła Polskiego nie stosuje się kryterium określonego w art. 24 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 24 lipca 2015 r. o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego (Dz. U. z 2018 r. poz. 2232, z 2020 r. poz. 568, 2157 oraz z 2021 r. poz. 2445).
 4. Do zadań Związku Rzemiosła Polskiego należy w szczególności:
 - 1) zapewnienie zrzeszonym w nim izbom rzemieślniczym pomocy w realizacji zadań statutowych;
 - 2) rozwijanie działalności społeczno-zawodowej;
 - 3) reprezentowanie interesów rzemiosła na zewnątrz;
 - 4) opiniowanie aktów prawnych dotyczących rzemiosła;
 - 5) sprawowanie nadzoru nad działalnością komisji egzaminacyjnych;
 - 6) ustalanie programu szkoleń osób wchodzących w skład komisji egzaminacyjnych;

- 7) analizowanie wyników egzaminów kwalifikacyjnych w celu uzyskania świadectw, dyplomów i zaświadczeń, o których mowa w art. 11 ust. 1 pkt 7, oraz formułowanie na tej podstawie wniosków;
- 8) rozpatrywanie nieuwzględnionych przez izbę rzemieślniczą skarg kandydatów dotyczących prawidłowości przeprowadzenia egzaminów kwalifikacyjnych w celu uzyskania świadectw, dyplomów i zaświadczeń, o których mowa w art. 11 ust. 1 pkt 7.

5. Związek Rzemiosła Polskiego działa na podstawie niniejszej ustawy oraz statutu, który określa w szczególności w szczególności:

- 1) nazwę „Związek Rzemiosła Polskiego” oraz jego siedzibę;
- 2) zadania i sposoby ich realizacji;
- 3) zasady nabywania i utraty członkostwa oraz prawa i obowiązki członków;
- 4) organy wewnętrzne Związku Rzemiosła Polskiego;
- 5) sposób reprezentowania Związku Rzemiosła Polskiego na zewnątrz;
- 6) zasady gospodarki finansowej;
- 7) zasady dokonywania zmian statutu;
- 8) sposób podejmowania uchwał przez organy;
- 9) sposób likwidacji Związku Rzemiosła Polskiego i przeznaczenia jego majątku po likwidacji.

6. Związek Rzemiosła Polskiego wskazuje izbę rzemieślniczą, która przejmuje dokumentację związaną z działalnością egzaminacyjną likwidowanej izby rzemieślniczej.

7. Związek Rzemiosła Polskiego przechodzi w stan likwidacji z chwilą przejścia w stan likwidacji ostatniej izby rzemieślniczej zrzeszonej w Związku Rzemiosła Polskiego.

Art. 26. Izba rzemieślnicza nie będąca członkiem Związku Rzemiosła Polskiego nie uczestniczy w systemie dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle.

Art. 27. 1. Związek Rzemiosła Polskiego tworzy sąd polubowny do orzekania w sprawach dotyczących:

- 1) sporów między organizacjami samorządu gospodarczego rzemiosła;
 - 2) odwołań, o których mowa w art. 16 ust. 9 i art. 17 ust. 9;
 - 3) innych spraw przewidzianych statutem Związku Rzemiosła Polskiego.
2. Sąd polubowny jest właściwy do orzekania w sprawach o znaczeniu co najmniej regionalnym. Poddanie innego sporu pod rozstrzygnięcie sądu polubownego działającego przy Związku Rzemiosła Polskiego wymaga zapisu na sąd polubowny trybie przepisu art. 1161

kodeksu postępowania cywilnego. Sąd polubowny może wyrazić zgodę na rozpoznanie tego rodzaju sporu.

3. Związek Rzemiosła Polskiego może powołać przy Sądzie polubownym ośrodek mediacyjny w rozumieniu przepisu art. 183 (2) § 3 kodeksu postępowania cywilnego w celu prowadzenia mediacji dla rzemieślników lub innych członków organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła . W takim wypadku Związek Rzemiosła Polskiego prowadzi listę mediatorów.

4. Szczegółowe zadania, sposób i tryb działania sądu polubownego i ośrodka mediacyjnego działających przy Związku Rzemiosła Polskiego oraz wysokość opłat pobieranych przez sąd polubowny i ośrodek mediacyjny, Związek Rzemiosła Polskiego określa w regulaminach przyjętych zgodnie ze statutem Związku Rzemiosła Polskiego.

Art. 28. 1. Spółdzielnie rzemieślnicze działają na zasadach określonych w ustawie z dnia 16 stycznia 1982 r. – Prawo spółdzielcze.

2. Do zadań spółdzielni rzemieślniczych należy:

- 1) organizowanie działalności usługowej i wytwórczej rzemiosła;
- 2) udzielanie pomocy członkom w wykonywaniu ich zadań;
- 3) prowadzenie własnej działalności gospodarczej i społeczno-wychowawczej.

3. Związek Rzemiosła Polskiego pełni względem spółdzielni rzemieślniczych, zrzeszonych w izbach rzemieślniczych, funkcje związku rewizyjnego, w trybie i na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze (Dz. U. z 2021 r. poz. 648).

Art. 29. 1. Jeżeli członkowie organów organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła wyrazili na to zgodę w formie dokumentowej, głosowanie poza posiedzeniami władz może odbywać się z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej.

2. Możliwość udziału w posiedzeniu władz organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej jest wskazana w zawiadomieniu o tym zebraniu, zawierającym dokładny opis sposobu uczestnictwa i wykonywania prawa głosu.

3. Wykorzystanie środków komunikacji elektronicznej w głosowaniach na posiedzeniach władzy organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła odbywa się przy zapewnieniu co najmniej:

- 1) transmisji obrad posiedzenia w czasie rzeczywistym;
- 2) dwustronnej komunikacji w czasie rzeczywistym, w ramach której członek władzy stowarzyszenia może wypowiadać się w toku obrad;
- 3) możliwości wykonywania prawa głosu w toku posiedzenia.

4. Wykorzystanie środków komunikacji elektronicznej w głosowaniach na oraz poza posiedzeniami władz organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła może podlegać odmiennym uregulowaniom w tym ograniczeniom w statucie organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła. Statut organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła może też wprost wyłączyć możliwość stosowania powyższych przepisów.

Art. 30. Zobowiązane organizacje samorządu gospodarczego rzemiosła publikują, raz w roku, w terminie 30 dni od dnia zatwierdzenia przez właściwy organ, w Biuletynie Informacji Publicznej roczne sprawozdania finansowe za okres poprzedniego roku kalendarzowego.

Art. 31. Minister właściwy do spraw gospodarki, mając na względzie konieczność projektowania rozwiązań wspierających rozwój rzemiosła, za pośrednictwem Związku Rzemiosła Polskiego może zwrócić się do organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła o przedstawienie dokumentów związanych z dualnym kształceniem zawodowym w rzemiośle oraz złożenia wyjaśnień w tym zakresie.

Rozdział 6.

Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 32. Organizacje samorządu gospodarczego działające na podstawie ustawy z dnia 22 marca 1989 r. o rzemiośle (Dz. U. z 2020 r. poz. 2159), z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stają się organizacjami samorządu gospodarczego, w rozumieniu niniejszej ustawy.

Art. 33. Kwalifikacje zawodowe w rzemiośle nabyte i potwierdzone stosownymi dokumentami przed wejściem w życie niniejszej ustawy, stają się kwalifikacjami zawodowymi w rzemiośle w rozumieniu art. 5 ust. 1 niniejszej ustawy, bez względu na to czy dany zawód lub rodzaj działalności znajduje się w spisie, o którym mowa w art. 4 ust. 3.

Art. 34. 1. Organizacje samorządu gospodarczego w terminie 24 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy dostosują swój status prawno-organizacyjny do wymogów niniejszej ustawy, z wyłączeniem cechów rzemieślniczych oraz izb rzemieślniczych zrzeszonych w Związku Rzemiosła Polskiego istniejących w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy, do których nie mają zastosowania przepisy art. 21 ust. 1 i 24 ust. 1 niniejszej ustawy.

Art. 35. 1. Izba rzemieślnicza prowadząca dualne kształcenie zawodowe i nie będąca członkiem Związku Rzemiosła Polskiego w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy, ma obowiązek w terminie do 12 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy uzyskać członkostwo w Związku Rzemiosła Polskiego. W przypadku braku uzyskania członkostwa

komisje egzaminacyjne powołane przy takiej izbie rzemieślniczej ulegają rozwiązaniu z upływem kolejnych 3 miesięcy. Przepis art. 25 ust. 6 stosuje się odpowiednio.

2. Związek Rzemiosła Polskiego podejmuje uchwałę w sprawie przyjęcia w poczet członków Związku Rzemiosła Polskiego, zgodnie ze statutem, po przeprowadzeniu postępowania obejmującego w szczególności ocenę zgodności z prawem prowadzonego dotychczas kształcenia zawodowego w rzemiośle.

3. Odmowa nabycia członkostwa izby rzemieślniczej w Związku Rzemiosła Polskiego następuje w przypadkach przewidzianych statutem Związku Rzemiosła Polskiego na podstawie uchwały Zarządu Związku Rzemiosła Polskiego podjętej zwykłą większością głosów.

4. Uchwała o której mowa w ust. 3 powinna spełniać wymogi wskazane w art. 107 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r., kodeks postępowania administracyjnego (t. j. Dz. U z 2021 r., poz. 735).

5. Izba rzemieślnicza, może w terminie 14 dni od daty otrzymania uchwały, o której mowa w ust 3, złożyć wniosek o ponowne rozpoznanie sprawy. Wniosek powinien zawierać co najmniej:

- a) oznaczenie skarżącego,
- b) oznaczenie zaskarżonej uchwały,
- c) wskazanie zarzutów,
- d) uzasadnienie.

6. Zarząd Związku Rzemiosła Polskiego, orzeka w przedmiocie wniosku o ponowne rozpoznanie sprawy w terminie 30 dni od jego otrzymania poprzez oddalenie wniosku lub uchylenie uchwały o której mowa w ust. 3. Orzeczenie wraz z uzasadnieniem doręcza się zainteresowanej izbie rzemieślniczej w terminie 14 dni od daty jego wydania.

7. Od uchwały wydanej w wyniku ponownego rozpoznania sprawy izbie przysługuje skarga do wojewódzkiego sądu administracyjnego za pośrednictwem Związku Rzemiosła Polskiego w terminie 30 dni od dnia otrzymania orzeczenia z uzasadnieniem.

8. Złożenie skargi, o której mowa w ust. 7 wstrzymuje wykonania uchwały o odmowie nabycia członkostwa Zarządu Związku Rzemiosła Polskiego.

9. Brak złożenia w terminie skargi lub prawomocne oddalenie skargi przez sąd administracyjny powoduje uprawomocnienie się uchwały, o której mowa w ust. 3.

Art. 36. Ustawa z dnia 22 marca 1989 r. o rzemiośle traci moc z chwilą wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 37. Ustawa wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE
ustawa o rzemiośle i kształceniu dualnym w rzemiośle
[Projekt z dnia 16-09-2021 r. / grudzień 2022]

Proponowana struktura ustawy to sześć rozdziałów:

- 1) Przepisy ogólne
- 2) Podstawowe prawa i obowiązki rzemieślników
- 3) Dualne kształcenie w zawodowe w rzemiośle i komisje egzaminacyjne izb rzemieślniczych
- 4) Nadzór nad przebiegiem dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle oraz działalnością komisji egzaminacyjnych izb rzemieślniczych
- 5) Samorząd gospodarczy rzemiosła
Dział I – Postanowienia ogólne
Dział II – Cechy rzemieślnicze
Dział III – Izby rzemieślnicze
Dział IV - Związek Rzemiosła Polskiego
- 6) Przepisy przejściowe i końcowe

ROZDZIAŁ I

1. Definicja ustawowa „rzemiosła” i „rzemieślnika” (art. 2, art. 3 oraz art. 5)

W zakresie definicji rzemiosła (art. 2) pozostawiono dotychczasowe, uniwersalne kryterium określające rzemiosło jako wykonywanie działalności gospodarczej przez przedsiębiorcę z wykorzystaniem posiadanych przez niego kwalifikacji zawodowych w rzemiośle o których mowa w art. 5 ust. 1 ustawy tj. w zawodach zaliczanych do rzemiosła.

Wprawdzie obecnie obowiązująca ustawa o rzemiośle dokonała z początkiem roku 2020 nowelizacji pojęcia „rzemiosła” i „rzemieślnika”, które zostały w pewnym stopniu dostosowane do obowiązujących realiów rynkowych poprzez umożliwienie uzyskania statusu rzemieślnika przez niektóre spółki prawa handlowego, jednak już w okresie kilkunastomiesięcznego stosowania znowelizowanych przepisów praktyka pokazała, że przyjęte w ustawie rozwiązania są w tym zakresie dalece niewystarczające. Dynamika zmian i przekształceń form prowadzenia działalności gospodarczej przez mikro, małych i średnich przedsiębiorców pokazuje, iż konieczna jest dalsza nowelizacja przepisów w zakresie definicji rzemiosła i rzemieślnika, m. in. poprzez zastosowanie bardziej uniwersalnych kryteriów zaliczania określonych podmiotów do rzemiosła. Problem ten dotyczy przede wszystkim spółek z ograniczoną odpowiedzialnością jako coraz powszechniejszej formy prowadzenia działalności gospodarczej. Aktualnie obowiązujące rozwiązania - ograniczające się do możliwości zaliczania do rzemiosła jedynie jednoosobowych spółek z o.o., do tego powstałych wyłącznie w wyniku przekształcenia z jednoosobowej działalności gospodarczej - w praktyce oznaczają, że za rzemieślników mogła zostać uznana znikoma część tego typu spółek, pomimo tego, że wiele spółek handlowych prowadzi działalność w przedmiocie tradycyjnie zaliczanym do rzemiosła. Co więcej, wiele tego typu spółek powstało w efekcie decyzji rzemieślników prowadzących przez lata jednoosobową działalność gospodarczą o zmianie tej formy prowadzenia działalności i utworzeniu spółki z o.o. – jednak bez zachowania skomplikowanej i kosztownej formy „przekształcenia”. Tego typu nie do końca „świadome” co do skutków decyzje rzemieślników, spowodowały utratę „statusu” rzemieślnika przed

setki przedsiębiorców w skali całego kraju.

W związku z powyższym w projekcie, zaproponowano następujące kierunki zmian definicji rzemieślnika (art. 3 w zw. z art. 5 ust. 1):

- a) odejście od kryterium, aby wszyscy wspólnicy spółek handlowych musieli posiadać kwalifikacje zawodowe w rzemiośle i to wyłącznie w postaci dyplomu mistrza, świadectwa czeladniczego lub robotnika wykwalifikowanego w zawodzie odpowiadającym danemu rodzajowi rzemiosła, na rzecz kryterium wykorzystania w działalności spółki kwalifikacji zawodowych w rzemiośle przez co najmniej jednego wspólnika lub akcjonariusza spółki handlowej będącego osobą fizyczną i jego pracy własnej,
- b) w przypadku spółek kapitałowych odejście od wymogu posiadania statusu jednoosobowej spółki kapitałowej oraz wymogu powstania tego typu spółki w wyniku przekształcenia z jednoosobowej działalności gospodarczej, na rzecz posiadania kwalifikacji zawodowych w rzemiośle i pracy własnej przynajmniej jednego wspólnika (lub akcjonariusza) będącego osobą fizyczną.

Dodatkowo w zapisie art. 2 ust. 2 zaproponowano wykreślenie z katalogu działalności i usług niezaliczanych do rzemiosła (wyłączenia przedmiotowe) działalności handlowej, usług hotelarskich oraz wyraźnego wyłączenia z usług leczniczych w rozumieniu ustawy o rzemiośle - działalności zakładów optycznych.

Działalność handlowa to obecnie bardzo często działalność towarzysząca działalności rzemieślników. W obecnych realiach gospodarczych i rynkowych firmy rzemieślnicze dla zapewnienia sobie lepszej pozycji na rynku, poprawy wyników ekonomicznych prowadzonej działalności gospodarczej jak również uniezależnienia się od praktyk dużych sieci handlowych, nie jako zmuszone są do organizacji i prowadzenia sprzedaży wytwarzanych wyrobów. Tworzenie punktów sprzedaży czy wręcz sieci sklepów sprzedaży takich wyrobów stało się popularnym rozwiązaniem w zakresie poszukiwania przez rzemieślników form zbytu oraz pozyskiwania klientów. W ten sposób działalność handlowa rzemieślników stała się immanentnym elementem prowadzonej działalności rzemieślniczej co powoduje, że wyłączenie tego rodzaju działalności z rzemiosła nie znajduje już uzasadnienia. Obecne realia konkurencji wśród przedsiębiorców wymagają nie tylko stosowania różnych form prawnych prowadzenia działalności gospodarczej, ale także zachodzi potrzeba łączenia jej z działalnością strictly handlową. Nowa ustawa o rzemiośle i dualnym kształceniu zawodowym ma być odpowiedzią na wynikające z nowej rzeczywistości gospodarczej i społecznej potrzeby rzemiosła, do czego niezbędnym wydaje się uznanie, że domeną rzemiosła jest nie tylko wytwarzanie produktów i świadczenie usług, ale także ich skuteczna sprzedaż.

W zakresie usług hotelarskich polski system kształcenia kadr hotelarskich na poziomie średnim reguluje ustawa o systemie oświaty. Zgodnie z jej wymogami kształcenie zawodowe może być realizowane w zasadniczej szkole zawodowej, w technikum, szkole policealnej, szkole specjalnej oraz na kwalifikowanych kursach zawodowych. Absolwenci zasadniczej szkoły zawodowej, technikum i szkoły policealnej po zdaniu egzaminu lub egzaminów na kwalifikacje w zawodzie otrzymują dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe. Uczniowie kończący szkoły specjalne otrzymują świadectwo potwierdzające przysposobienie do pracy. Nie jest natomiast przewidziany system dualnego kształcenia zawodowego, jaki istnieje na przykład w Niemczech, Austrii, Szwajcarii, Norwegii i Francji. Należałoby więc rozważyć wprowadzenie takiego kształcenia kadry hotelarskiej również w Polsce,

gdzie z każdym rokiem odnotowuje się coraz większy ruch turystyczny w naszym kraju.

Zawód optyka okularowego jest zawodem rzemieślniczym, polegającym na doborze i wykonywaniu oraz sprzedaży okularów korekcyjnych oraz innych pomocy wzrokowych. W zawodzie optyka okularowego prowadzona jest zarówno szkolna jak i praktyczna nauka zawodu, przeprowadzane są egzaminy czeladnicze i mistrzowskie; w Polsce działa 8 branżowych cechów zrzeszających optyków okularowych oraz branżowa Izba Rzemieślnicza – Krajowa Rzemieślnicza Izba Optyczna. Zgodnie z zapisami art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 roku o działalności leczniczej działalność lecznicza polega na udzielaniu świadczeń zdrowotnych. Świadczenia te mogą być udzielane za pośrednictwem systemów teleinformatycznych lub systemów łączności. Ustawa ta definiuje również świadczenie zdrowotne: art. 2 ust. 1 pkt 10) jako działania służące zachowaniu, ratowaniu, przywracaniu lub poprawie zdrowia oraz inne działania medyczne wynikające z procesu leczenia lub przepisów odrębnych regulujących zasady ich wykonywania. Okulary korekcyjne, podobnie jak i inne pomoce wzrokowe, spełniają definicję wyrobu medycznego zawartą w ustawie z dnia 20 maja 2010 roku o wyrobach medycznych, stąd są traktowane jako wyroby medyczne. Dobór, wykonywanie i sprzedaż okularów korekcyjnych oraz innych pomocy wzrokowych mieści się również w definicji zaopatrzenia w środki pomocnicze ochrony zdrowia, stąd jest również traktowane jako świadczenie zdrowotne i jest m.in. przedmiotem refundacji w ramach NFZ w puli świadczeń zdrowotnych z zakresu zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze. W świetle tych zapisów działalność optyka okularowego może mieścić się w szerokiej definicji działalności leczniczej, stąd proponuje się wyraźne wyłączenie z usług leczniczych w rozumieniu ustawy o rzemiośle - działalności zakładów optycznych.

W proponowanym zapisie art. 5 ust. 1 ustawy pozostawiono dotychczasowy katalog kwalifikacji zawodowych w rzemiośle, którymi są:

- a) dyplom lub świadectwo ukończenia wyższej, ponadgimnazjalnej lub ponadpodstawowej szkoły o profilu technicznym lub artystycznym w zawodzie (kierunku) zaliczanym do rzemiosła,
- b) dyplom mistrza w zawodzie zaliczanym do rzemiosła,
- c) świadectwo czeladnicze albo tytuł robotnika wykwalifikowanego w zawodzie zaliczanym do rzemiosła,
- d) świadectwo potwierdzające posiadanie wybranych kwalifikacji zawodowych w zawodzie zaliczanym do rzemiosła.

2. Wprowadzenie urzędowego katalogu zawodów zaliczanych do rzemiosła w tym wprowadzenie katalogu działalności polegających na podejmowaniu czynności powodujących zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi lub mogących wywołać niepowetowaną szkodę materialną (art. 4)

Obecnie w praktyce stosowania prawa często pojawiają się wątpliwości czy dany rodzaj/przedmiot działalności jest zaliczany do rzemiosła, czy też nie. Co więcej, w wielu dziedzinach tradycyjnie zaliczanych do rzemiosła, posiadanie tytułu mistrza czy czeladnika w zawodzie nie jest warunkiem koniecznym prowadzenia określonego rodzaju działalności, a więc w obrocie funkcjonują równoległe przedsiębiorcy posiadający w danej dziedzinie kwalifikacje zawodowe w rzemiośle oraz przedsiębiorcy nie posiadający takich kwalifikacji. Sytuacja taka często odbija się na odbiorcach towarów i usług zanim rynek zweryfikuje jakość świadczonych usług czy wprowadzanych do obrotu towarów. W ocenie organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła dla zwiększenia bezpieczeństwa konsumentów, w szczególności w zawodach związanych ze zdrowiem obywateli, ważne jest, aby przedsiębiorcy świadczący określone usługi lub wytwarzające określone wyroby – i jednocześnie zaliczane do

rzemiosła, posiadały do tego odpowiednią wiedzę, kompetencje i umiejętności poparte stosownymi kwalifikacjami zawodowymi w rzemiośle lub wykonywały taką działalność za pośrednictwem pracownika posiadającego takie kwalifikacje. Aktualnie nie istnieje żaden urzędowo ustalony katalog rzemiosł, tak jak to miało miejsce w przeszłości. W związku z powyższym postuluje się o wprowadzenie urzędowego wykazu/katalogu zawodów zaliczanych do rzemiosła ustalanego w porozumieniu ze Związkiem Rzemiosła Polskiego oraz w oparciu o funkcjonujące od wielu lat standardy wymagań egzaminacyjnych. Za ustalenie standardów wymagań egzaminacyjnych odpowiada Związek Rzemiosła Polskiego. W tym celu powołuje zespoły ekspertów składające się z pracodawców, członków komisji egzaminacyjnych, nauczycieli i przedstawicieli izb rzemieślniczych. Standardy stanowią wytyczne wypracowane w ramach samorządu gospodarczego rzemiosła nie tylko na potrzeby przeprowadzania egzaminów, ale również do budowania programów szkoleń przygotowujących do egzaminów w rzemiośle, co ma zapewnić odpowiedni poziom wiedzy i umiejętności dla osób przystępujących do takich egzaminów, a w przyszłości prowadzących działalność gospodarczą zaliczaną do rzemiosła.

Zgodnie z treścią art. 4 ust. 3 projektu proponuje się, aby to minister właściwy do spraw gospodarki w uzgodnieniu ze Związkiem Rzemiosła Polskiego oraz z uwzględnieniem zawodów, dla których Związek Rzemiosła Polskiego ustalił standardy wymagań egzaminacyjnych, określił w drodze rozporządzenia, spis zawodów zaliczanych do rzemiosła, w tym polegających na podejmowaniu czynności powodujących zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi lub mogących wywołać niepowetowaną szkodę materialną. Niezmiennie stoimy na stanowisku, że tworzenie jakichkolwiek spisów zawodów/przedmiotów działalności zaliczanych do rzemiosła, musi odbywać się z poszanowaniem dotychczasowej praktyki i wieloletniego dorobku samorządu gospodarczego rzemiosła w zakresie kształcenia zawodowego, co dodatkowo ma stanowić zabezpieczenie ciągłości realizacji zadań związanych z kształceniem zawodowym w rzemiośle i potwierdzaniem kwalifikacji w ścieżce egzaminów czeladniczych i mistrzowskich. Dodatkowo proponuje się, aby każdy przedsiębiorca prowadzący działalność zaliczaną do rzemiosła i powodującą zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi lub mogącą wywołać niepowetowaną szkodę materialną, musiał być członkiem organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła (art. 4 ust. 2). W ocenie samorządu gospodarczego rzemiosła tego typu regulacje są konieczne, aby osoby prowadzące działalność zaliczaną do rzemiosła i powodującą zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi lub mogącą wywołać niepowetowaną szkodę materialną posiadały nie tylko odpowiednią wiedzę, kompetencje i umiejętności poparte stosownymi kwalifikacjami zawodowymi, ale również znajdowały się pod nadzorem samorządu rzemieślniczego dotyczącego rzetelnego wykonywania rzemiosła.

ROZDZIAŁ II

Podstawowe prawa i obowiązki rzemieślnika (art. 8, 9 i 10)

Proponuje się utrzymanie w nowej ustawie regulacji (rozdziału) pod tytułem „Podstawowe prawa i obowiązki rzemieślnika” na czele z prawem rzemieślników do zrzeszania się w organizacjach samorządu gospodarczego rzemiosła na zasadzie dobrowolnej przynależności. Rzemieślnicy, tak jak do tej pory, winni posiadać takie prawo wprost wymienione na poziomie ustawy o rzemiośle, w tym czynne i bierne prawo wyborcze w ramach samorządu rzemieślniczego.

Samorząd gospodarczy rzemiosła jak do tej pory powinien mieć możliwość ustalenia na zasadzie uprawnień ustawowych zasad etyki zawodowej i rzetelnego wykonywania rzemiosła w zawodach

zaliczanych do rzemiosła, a co się z tym idzie pociągania do odpowiedzialności dyscyplinarnej za naruszenie tego typu zasad.

W projekcie wprowadzono propozycję, aby w miejsce obecnie obowiązujących i niejasnych zapisów ustawy o rzemiośle dotyczących możliwości kontynuowania działalności prowadzonej przez rzemieślnika w wypadku jego śmierci przez osoby bliskie, wprowadzić mechanizmy odwołujące się do funkcjonującej w praktyce ustawy o zarządzie sukcesyjnym. Zgodnie z obowiązującą ustawą o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach związanych z sukcesją przedsiębiorstw z dnia 5 lipca 2018 r. (Dz. U. 2021.170), wprowadzenie możliwe jest ustanowienie lub powołanie zarządcy sukcesyjnego również dla przedsiębiorstwa w spadku po rzemieślniku, jednak ustawa ta nie reguluje kwestii „zachowania” statusu rzemieślnika przez takie przedsiębiorstwo w zarządzie sukcesyjnym. Wprowadzenie fikcji prawnej polegającej na tym, iż przedsiębiorstwo w spadku po zmarłym rzemieślniku zachowuje status rzemieślnika (w tym członkostwo w organizacjach rzemieślniczych), pozwoli najbliższym członkom rodziny na kontynuowanie działalności przez okres zarządu sukcesyjnego również na poziomie przynależności do samorządu gospodarczego rzemiosła i dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle.

ROZDZIAŁ III

1. Definicja dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle (art. 11)

Obecnie jednym z istotnych obszarów działalności rzemiosła oraz sieci organizacji: cechów, izb rzemieślniczych i Związku Rzemiosła Polskiego jest uczestniczenie w realizacji zadań w dziedzinie oświaty i wychowania na rzecz przygotowania wykwalifikowanych kadr, w szczególności poprzez udział w dualnym przygotowaniu zawodowym w rzemiośle. Praktyka pokazała, że taka forma kształcenia młodocianych jest jedną z najbardziej efektywnych i atrakcyjnych form zdobywania wykształcenia i zawodu. Samorząd gospodarczy rzemiosła stoi na stanowisku, że system dualnego kształcenia w rzemiośle winien zostać poszerzony i uporządkowany, aby w jeszcze większym stopniu wzrosła jego efektywność. Nauka zawodu w rzemiośle jest znaną od lat metodą potwierdzania kwalifikacji zawodowych. W procesie tym ważną rolę odgrywają nie tylko małe i średnie zakłady rzemieślnicze, ale także wszystkie organizacje rzemiosła – cechy i izby oraz Związek Rzemiosła Polskiego.

W roku 2020 liczba rzemieślników prowadzących kształcenie zawodowe młodocianych wyniosła 23 815, natomiast liczba pracowników młodocianych zatrudnionych w zakładach rzemieślniczych w celu nauki zawodu to 77 514. Ponadto cechy oraz izby rzemieślnicze coraz chętniej decydują się na prowadzenie szkół niepublicznych. Rzemieślnicze szkoły zawodowe potwierdzają, że zaangażowanie rzemiosła w obszarze edukacyjnym stale rośnie. W roku szkolnym 2019/2020 działało 39 rzemieślniczych szkół, w których kształciło się blisko 6 tys. uczniów.

Dualne kształcenie zawodowe w rzemiośle musi mieć swoje wyraźne miejsce w systemie kształcenia zawodowego. Wiele się mówi o zaletach dualnego kształcenia zawodowego, ale w istocie często występują rozbieżności w jego rozumieniu i interpretowaniu. W projekcie proponuje się definicję (art. 11 ust. 1) zgodnie z którą dualne kształcenie zawodowe w rzemiośle polega na przygotowaniu zawodowym w formie nauki zawodu lub przyuczenia do wykonywania określonej pracy młodocianych pracowników - w zawodach zaliczanych do rzemiosła. O tym jakie zawody zaliczamy do rzemiosła przesądzać ma rozporządzenie ministra właściwego do spraw gospodarki wydane w porozumieniu

ze Związkiem Rzemiosła Polskiego oraz z uwzględnieniem zawodów, dla których Związek Rzemiosła Polskiego ustalił standardy wymagań egzaminacyjnych (art. 4 ust. 3).

Tym samym proponuje się odejście od aktualnego niejasnego i dyskusyjnego kryterium statusu pracodawcy (rzemieślnik – nie rzemieślnik) jako przesądającego o tym czy mamy do czynienia z kształceniem zawodowym w rzemiośle, czy też poza rzemiosłem. W praktyce wprowadza to ogromne zamieszanie w kierowaniu młodocianych kształcących się w tym samych zawodach do różnego rodzaju komisji egzaminacyjnych (Okręgowych Komisji Egzaminacyjnych lub komisji egzaminacyjnej powołanej przy izbie rzemieślniczej) w zależności od statusu przedsiębiorcy prowadzącego takie kształcenie zawodowe oraz powoduje, że kwalifikacje zawodowe w rzemiośle zdobywa jedynie przez część młodocianych pracowników w danym zawodzie zaliczanym do rzemiosła.

Przewidziany w projekcie urzędowy wykaz zawodów zaliczanych do rzemiosła (art. 4 ust. 3) ułatwi identyfikację kształcenia zawodowego i będzie decydował o tym, czy mamy do czynienia z dualnym kształceniem zawodowym w rzemiośle, czy inną formą kształcenia zawodowego bez względu na to jaki status posiada pracodawca. Takie podejście uporządkuje wątpliwości interpretacyjne w szczególności w zakresie wypłaty dofinansowania kosztów kształcenia młodocianych pracowników. Przedmiotowy wykaz zawodów zaliczanych do rzemiosła powinien zawierać zawody, w których obecnie prowadzona jest przez rzemieślników nauka zawodu i w których można uzyskać kwalifikacje zawodowe w rzemiośle w postaci świadectwa czeladniczego, dyplomu mistrzowskiego, zaświadczenia o zdaniu egzaminu sprawdzającego.

Jednocześnie pozostawiono możliwość zorganizowania dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle zarówno u pracodawców rzemieślników jak i u przedsiębiorców nie będących rzemieślnikami. Pracodawca realizujący dualne kształcenie zawodowe w rzemiośle tj. w zawodzie zaliczanym do rzemiosła, tak jak obecnie, musiałby być członkiem cechu lub izby rzemieślniczej, bez względu na to czy posiada status rzemieślnika, co z kolei jest ściśle powiązane z koniecznością sprawowania nadzoru nad przebiegiem dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle oraz działalnością komisji egzaminacyjnych izb rzemieślniczych.

Zaproponowany w projekcie sposób ujęcia dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle pozwoli na jego ujednoczenie i stworzenie skutecznego systemu zapewniania jakości całego procesu kształcenia zawodowego w rzemiośle zorganizowanego u pracodawcy i w szkole. Jego skuteczność powiązana została z obowiązkiem członkostwa pracodawcy, prowadzącego dualne kształcenie zawodowe w rzemiośle w organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła. Jest to ściśle powiązane z faktem, że to tym organizacjom w projekcie przypisano szereg zadań, jakie będą wykonywane wobec pracodawców realizujących dualne kształcenie zawodowe w rzemiośle. Stopień rozproszenia takich pracodawców w układzie regionalnym jest obecnie bardzo duży stąd potrzeba realnego wsparcia ich działalności szkoleniowej, która w istocie nie jest ich głównym celem działalności. Trzeba również pokreślić, że proponowane zapisy do projektu ustawy w zakresie zadań nadzorczych organizacji rzemiosła zostały sformułowane na podstawie obecnego zaangażowania cechów i izb rzemieślniczych w proces nadzoru przebiegu przygotowania zawodowego realizowanego u pracodawców rzemieślników.

Tak jak jest obecnie, w projekcie przyjęto, że istotnym wyróżnikiem dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle jest powiązanie go z egzaminami: czeladniczym, na pomocnika czeladnika, lub

sprawdzającym, składanymi przed komisjami egzaminacyjnymi izby rzemieślniczej, ale odmiennie jak to jest w obecnym stanie prawnym - wyłącznie izby rzemieślniczej która jest członkiem Związku Rzemiosła Polskiego.

Obecnie rzemiosło, w tym Związek Rzemiosła Polskiego realizuje także szereg zadań w zakresie potwierdzania kwalifikacji zawodowych, m.in. opracowuje standardy egzaminacyjne będące podstawą przeprowadzania egzaminów czeladniczych i mistrzowskich przez komisje egzaminacyjne izb rzemieślniczych, sprawuje nadzór nad działalnością komisji egzaminacyjnych oraz ustala program szkolenia osób wchodzących w skład komisji egzaminacyjnych izb rzemieślniczych. Przygotowuje także spotkania informacyjne oraz publikuje materiały będące wsparciem merytorycznym dla członków sieci organizacji rzemiosła, w tym dla członków komisji egzaminacyjnych izb rzemieślniczych.

W 2019 roku izby utworzyły 1 510 komisji czeladniczych oraz 1 469 komisji mistrzowskich, do których zaangażowano 8 569 osób. Członkami tych komisji są głównie rzemieślnicy prowadzący działalność gospodarczą, co ma bardzo istotne znaczenie dla organizacji egzaminów praktycznych. W komisjach pracują także nauczyciele ze szkół zawodowych, placówek oświatowych, współpracujących z izbami rzemieślniczymi oraz egzaminatorzy wpisani do ewidencji wprowadzonej przez Centralną Komisję Egzaminacyjną.

Z roku na rok ilość komisji egzaminacyjnych wzrasta. Spowodowane jest to zmianami w podstawie programowej kształcenia w zawodach, co wiąże się z wprowadzeniem nowych zawodów do klasyfikacji szkolnej oraz inicjatywami izb rzemieślniczych o wprowadzenie kolejnych profesji do systemu egzaminów izbowych. Przykładami takich zawodów są np.: kelner, monter kadłubów okrętowych, fryzjer męski czy mechanik – operator maszyn do produkcji drzewnej. Od kilku lat widoczny jest proces ograniczania działalności egzaminacyjnej do popularnych zawodów, jednak jednocześnie z roku na rok widać tendencje do powrotu komisji egzaminacyjnych w takich zawodach jak: bieliźniarz, bursztyniarz, ceramik wyrobów użytkowych i ozdobnych, fajkarz, koronkarka, modystka oraz tkacz. Należy podkreślić, że w zawodach pozaszkolnych, często o charakterze unikatowym i artystycznym, formalne kwalifikacje można uzyskać tylko w rzemiośle.

Z danych otrzymanych z izb rzemieślniczych wynika, że w 2020 roku do egzaminów czeladniczych przed komisjami egzaminacyjnymi izb rzemieślniczych przystąpiło 20 670 osób, z czego 92,36% (19 092) zdało egzamin z wynikiem pozytywnym. Z kolei do egzaminów mistrzowskich przystąpiło 1 707 osób, z czego z pozytywnym wynikiem zdało aż 97% osób (1 656). W efekcie pozytywnych wyników egzaminów czeladniczych i mistrzowskich izby wydają dokumenty potwierdzające kwalifikacje w postaci świadectw czeladniczych i dyplomów mistrzowskich. Są to państwowe dokumenty, do których na wniosek ich właściciela, izby rzemieślnicze wydają bezpłatnie Suplement Europass w języku polskim i angielskim.

Działalność egzaminacyjna jest ważnym segmentem realizowanym przez rzemiosło i jego organizacje, dlatego bardzo istotne są działania mające na celu podnoszenie jakości w tym obszarze. Mówiąc o zapewnianiu jakości należy wspomnieć także o nadzorze nad działalnością komisji egzaminacyjnych, który zgodnie z zapisami art. 3 ustawy o rzemiośle sprawuje Związek Rzemiosła Polskiego. Nadzór ten przebiega w formie kontroli działalności komisji egzaminacyjnych odbywających się co najmniej raz do roku, z których konkluzje i dyspozycje są kierowane do wszystkich izb rzemieślniczych. W procesie tym przygotowuje się także analizy wyników egzaminów i formułuje na ich tle wnioski. Związek Rzemiosła Polskiego rozpatruje nieuwzględnione przez izbę rzemieślniczą skargi kandydatów,

dotyczące prawidłowości przeprowadzania egzaminu. Wszystkie izby rzemieślnicze są zobowiązane do stosowania ujednoczonych standardów jakościowych, związanych z wykonywaniem zadań w obszarze przeprowadzania egzaminów, co stanowi wypełnienie obowiązków wynikających wprost z przepisów prawa.

Docelowe zrzeszenie wszystkich izb rzemieślniczych chcących uczestniczyć w systemie dualnego kształcenia zawodowego w ramach Związku Rzemiosła Polskiego jest konieczne, nie tylko w kontekście ich zadań związanych z przeprowadzaniem egzaminów kwalifikacyjnych w rzemiośle (powoływanie i organizacja komisji egzaminacyjnych), ale przede wszystkim ze względu na konieczność wdrożenia skutecznego nadzoru nad działalnością izb rzemieślniczych w zakresie kształcenia zawodowego ze strony Związku Rzemiosła Polskiego. Realizacja dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle powinna zmierzać w kierunku zwiększenia odpowiedzialności za procesy szkolenia w rzemiośle, zapewnienia kadr dla gospodarki i uzyskiwania dokumentów potwierdzających kwalifikacje zawodowe mających status dokumentów publicznych i objętych przepisami mającymi na celu bezpieczeństwo publiczne. W nowym ujęciu dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle proponuje się ujednoczenie całego systemu dualnego kształcenia w rzemiośle, zwiększenie kompetencji nadzorczych w ramach samego samorządu gospodarczego rzemiosła, a co za tym idzie zwiększeniu efektywności egzaminów zawodowych. Egzaminy zawodowe powinny weryfikować jakość procesu kształcenia i stanowić przepustkę do sukcesu na rynku pracy. Warunkiem otrzymania stosownego dokumentu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe jest nie tylko dobre przygotowanie uczniów, ale także przystąpienie do egzaminu, które dotychczas nie było obligatoryjne.

2. Standardy wymagań egzaminacyjnych (art. 12)

Do projektu ustawy wprowadzono zapis zobowiązujący Związek Rzemiosła Polskiego do publikowania w Biuletynie Informacji Publicznej, ustalonych standardów wymagań egzaminacyjnych, będących podstawą przeprowadzania egzaminów czeladniczych i mistrzowskich w zawodach zaliczanych do rzemiosła. Obecnie wszystkie standardy wymagań są publicznie dostępne jedynie stronach internetowych Związku Rzemiosła Polskiego oraz izb rzemieślniczych, co wydaje się rozwiązaniem niewystarczającym w ramach projektowanego systemu dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle. Jednocześnie utrzymano zasadę, iż w przypadku zawodów występujących w klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego i będące w wykazie zawodów zaliczanych do rzemiosła, standardy wymagań uwzględnią podstawę programową kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego (art. 12 ust. 2). Proponowane regulacje w tym zakresie nie tylko nawiązują do obecnie obowiązujących zapisów art. 3 ust. 3a i 3b ustawy o rzemiośle, ale mają usankcjonować również na gruncie nowej ustawy, miejsce ustalonych i funkcjonujących przez lata standardów wymagań egzaminacyjnych jako jednego z elementów dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle.

3. Kompetencje izb rzemieślniczych w zakresie systemu dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle oraz opłaty za egzaminy (art. 13)

W proponowanym zapisie art. 13 projektu ustawy zaproponowano uporządkowanie i doprecyzowanie kompetencji izb rzemieślniczych w zakresie systemu dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle oraz problematyki opłat za egzamin.

Uaktualniono i doprecyzowano stawki opłat dotyczących wszystkich rodzajów egzaminów oraz egzaminów poprawkowych, przeprowadzanych przez komisje egzaminacyjne izb rzemieślniczych. Doprecyzowano zapisy dotyczące sposobu dokonywania w kolejnych latach waloryzacji stawek opłat za egzaminy oraz sposobu zaokrąglania kwot ustalonych po ich waloryzacji. W obecnie obowiązującej ustawie zabrakło tego typu przepisów, co spowodowało rozbieżne ich interpretowanie. Podwyższenie stawek przedmiotowych opłat jest konieczne, co wynika ze stale rosnących kosztów związanych z działalnością komisji egzaminacyjnych oraz organizacją egzaminów. Przewidziano także możliwość zwolnienia kandydata z wniesienia opłaty za egzamin, ale jedynie w całości, pozostawiając izbie decyzję o takim zwolnieniu. Opłaty za egzaminy mają charakter taksy i powinny być stosowane w jednakowych wielkościach przez wszystkie izby rzemieślnicze. Ponadto nie zakłada się częściowych zwolnień z przedmiotowych opłat, bowiem w przypadku szkoleń finansowanych ze środków budżetowych i organizowanych w efekcie ogłoszeń publicznych może dochodzić do nagannych praktyk naruszających zasady uczciwej konkurencyjności. Należy wskazać na państwowy charakter egzaminów zawodowych w rzemiośle przeprowadzanych przez komisje egzaminacyjne izb rzemieślniczych, pobierane zaś - od kandydatów do tych egzaminów - opłaty służą finansowaniu całego procesu walidacji, tj. od zorganizowania przez izbę rzemieślniczą komisji egzaminacyjnych do zabezpieczania zasobów archiwalnych powstałych w wyniku przeprowadzonych egzaminów. Działalność komisji egzaminacyjnych izb rzemieślniczych w żaden sposób nie jest finansowana ze środków publicznych, a więc nie powstają tu żadne obciążenia dla budżetu.

W proponowanym zapisie art. 14 w stosunku do obecnego stanu, uzupełniono zakres przedmiotowy spraw, jakie w sposób szczegółowy zostaną uregulowane w rozporządzeniu ministra oświaty i wychowania w sprawie komisji egzaminacyjnych izb rzemieślniczych. Istotnym jest aby delegacja ustawowa zawierała jak najpełniejszy katalog spraw do szczegółowej regulacji.

ROZDZIAŁ IV

1. Zagadnienia ogólne

W projekcie zaproponowano połączenie w ramach jednego rozdziału problematyki dotyczącej zarówno nadzoru przebiegu dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle jak i nadzoru działalności komisji egzaminacyjnych izb rzemieślniczych. Takie połączenie koresponduje ze schematem Rozdziału 3. „Dualne kształcenie zawodowe i komisje egzaminacyjne izb rzemieślniczych”.

Projekt ustawy szczegółowo reguluje kwestie dotyczące trybu i sposobu realizowania zadań związanych z nadzorem działalności izby rzemieślniczej i powołanych przez izbę komisji egzaminacyjnych, w tym dotyczące kontroli. Podstawą tych działań jest m.in. badanie dokumentacji prowadzonej i tworzonej przez izbę rzemieślniczą oraz tworzonej przez komisje egzaminacyjne w związku z powołaniem członków komisji egzaminacyjnych, przeprowadzaniem samych egzaminów, wydaniem dokumentów potwierdzających zdanie egzaminów.

Obecnie obowiązująca ustawa o rzemiośle jedynie wzmiankuje o kwestiach nadzoru i kontroli, regulując ramowo tego typu kompetencje de facto jedynie na poziomie Związku Rzemiosła Polskiego. Projekt proponuje bardziej szczegółowe regulacje dotyczące procesów nadzoru i kontroli na wszystkich szczeblach samorządu gospodarczego rzemiosła, co jest istotnym narzędziem umożliwiającym skuteczne dyscyplinowanie podmiotów: prowadzących dualne kształcenie zawodowe w rzemiośle oraz

powołujących komisje egzaminacyjne i przeprowadzających egzaminy czeladnicze, mistrzowskie i sprawdzające, na tytuł pomocnika czeladnika.

Dotychczasowa praktyka działania komisji egzaminacyjnych wskazuje na konieczność wypracowania bardziej adekwatnych mechanizmów nadzoru i kontroli w ramach systemu dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle. Intencją proponowanych zapisów jest konieczność:

- a) zapewnienie młodzieży trafiającej na naukę zawodu właściwych warunków realizacji dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle,
- b) zapewnienia przez organizacje rzemiosła pracodawcom realizującym dualne kształcenie zawodowe w rzemiośle w zawodach zaliczanych do rzemiosła wsparcia merytorycznego i organizacyjnego,
- c) wprowadzenia narzędzi skutecznego oddziaływania na pracodawców, którzy naruszają interesy młodych osób realizujących dualne kształcenie zawodowe w rzemiośle,
- d) zapewnienia osobom przystępującym do egzaminów przed komisjami egzaminacyjnymi izb rzemieślniczych warunków organizacyjnych i merytorycznych zapewniających obiektywną ocenę ich umiejętności, wiedzy i kompetencji oraz prawidłowe wydanie dokumentu potwierdzającego kwalifikacje w rzemiośle,
- e) wprowadzenia narzędzi skutecznego oddziaływania na izby rzemieślnicze i członków komisji egzaminacyjnych naruszających przepisy dotyczące organizacji komisji egzaminacyjnych oraz przeprowadzania egzaminów czeladniczych, mistrzowskich, sprawdzających i na tytuł pomocnika czeladnika.

2. Nadzór nad przebiegiem dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle (art. 15, 16)

W związku z tym, że w projekcie ustawy (art. 11 ust. 2) zaproponowano, że pracodawca realizujących dualne kształcenia zawodowe w rzemiośle w zawodach zaliczanych do rzemiosła musi być członkiem cechu lub izby rzemieślniczej, celem umożliwienia prawidłowego sprawowania nadzoru, koniecznym staje się doprecyzowania kompetencji nadzorczych poszczególnych organizacji w ramach całego systemu. W tym zakresie proponuje się zachowania dotychczasowego mechanizmu, aby nadzór nad przebiegiem dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle sprawowała izba rzemieślnicza, która może upoważnić do wykonywania czynności nadzoru zrzeszony w niej cech.

Biorąc pod uwagę zaproponowany tryb sprawowania przedmiotowego nadzoru i wskazane ścieżki odwoławcze - proponuje się, aby izbą rzemieślniczą właściwą do sprawowania nadzoru była ta, w której zrzeszony jest cech, a jego członkiem jest pracodawca realizujący dualne kształcenie zawodowe w rzemiośle.

Zapis art. 16 wprowadza szczegółowy katalog działań jakie realizowane są w ramach sprawowania nadzoru nad przebiegiem dualnego kształcenia zawodowego. W obecnie obowiązującej ustawie o rzemiośle brakuje tego typu regulacji, a cechy i izby rzemieślnicze wykonują działania nadzorcze korzystając z rozwiązań i materiałów wspólnie wypracowywanych w sieci organizacji rzemiosła. W odniesieniu do nadzoru dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle proponuje się następujący mechanizm:

- cech podejmuje działania związane z nadzorem na podstawie upoważnienia od izby rzemieślniczej,
- izb rzemieślnicza przeprowadza, na wniosek cechu w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości, kontrolę u pracodawcy w zakresie sposobu organizacji i realizacji dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle,

- Sąd polubowny działający przy Związku Rzemiosła Polskiego stanowi instancję odwoławczą od decyzji izby rzemieślniczej.

W projekcie zaproponowano ponadto zapisy dotyczące sposobu przeprowadzania kontroli, które z jednej strony zabezpieczają interesy pracodawcy realizującego dualne przygotowanie zawodowe (możliwość zgłoszenia zastrzeżeń do kontroli, możliwość odwołania za pośrednictwem izby rzemieślniczej do sądu polubownego działającego przy Związku Rzemiosła Polskiego), a w uzasadnionych przypadkach mogą prowadzić do zastosowania sankcji „samorządowych”. W przypadku niewypełnienia przez pracodawcę zaleceń pokontrolnych izba rzemieślnicza podejmuje decyzję dotyczącą zastosowania kar w postaci:

- upomnienia pracodawcy,
- zawieszenia członkostwa pracodawcy w organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła na okres do jednego roku,
- lub wykluczenie pracodawcy z członkostwa w organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła.

Prawomocne zawieszenie lub utrata przez pracodawcę członkostwa w organizacji rzemieślniczej, powinna łączyć się z utratą możliwości prowadzenia dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle. W takim przypadku właściwa izba rzemieślnicza, bez zbędnej zwłoki winna wskazywać zainteresowanemu pracownikowi młodocianemu innego pracodawcę, który realizuje program praktycznej nauki zawodu w ramach dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle.

3. Nadzór działalności komisji egzaminacyjnych izb rzemieślniczych (art. 17).

W ramach nadzoru realizowanego przez Związek Rzemiosła Polskiego proponuje się wprowadzenie mechanizmów zapewnienia jakości kwalifikacji w rzemiośle poprzez rozszerzenie kompetencji kontrolnych i nadzorczych Związku Rzemiosła Polskiego w zakresie działalności komisji egzaminacyjnych izb rzemieślniczych w tym rozszerzenia katalogu możliwych sankcji.

Aktualne kompetencje nadzorcze Związku Rzemiosła Polskiego nad działalnością komisji egzaminacyjnych izb rzemieślniczych o których mowa w art. 3 ust. 3c – 3f obecnej ustawy o rzemiośle, w praktyce często są niewystarczające. Dotychczasowa praktyka i działania Związku Rzemiosła Polskiego wykonywane w ramach tego nadzoru ujawniły „luki prawne” powodujące osłabienie jego skuteczności.

W projekcie zaproponowano zakres przedmiotowy mieszczący się w pojęciu nadzoru działalności komisji egzaminacyjnych izb rzemieślniczych, warunki wymagane od osób tworzących dwuosobowy zespół kontrolny oraz zakres uprawnień osób kontrolujących (art. 17 ust. 1 – 5). Jako skutek kontroli w pierwszej kolejności przewidziano środki zaradcze w postaci zaleceń pokontrolnych, które izba rzemieślnicza i komisja egzaminacyjna powinny wykonać w określonym czasie, aby uzupełnić stwierdzone braki lub usunąć stwierdzone nieprawidłowości. Izba rzemieślnicza jest obowiązana powiadomić Związek Rzemiosła Polskiego o realizacji zaleceń pokontrolnych w terminie 30 dni od dnia otrzymania. Ponadto izba rzemieślnicza oraz komisja egzaminacyjna w ciągu 7 dni od otrzymania zaleceń pokontrolnych mogą zgłosić wobec nich zastrzeżenia do Związku Rzemiosła Polskiego.

W przypadku stwierdzenia naruszeń prawa w działalności komisji egzaminacyjnej lub izby rzemieślniczej w zakresie organizowania i przeprowadzania egzaminów kwalifikacyjnych oraz wydawania dyplomów, świadectw i zaświadczeń oraz nie usunięcia uchybień w wyznaczonym terminie, Związek Rzemiosła Polskiego może zastosować sankcje. Zaproponowano następujący katalog sankcji:

- a) odwołanie osoby wchodzącej w skład komisji egzaminacyjnej,
- b) odwołanie całego składu komisji egzaminacyjnej,
- c) unieważnienie w całości lub części egzaminu,
- d) zawieszenie na okres do dwóch lat prawa izby do organizowania i przeprowadzania egzaminów kwalifikacyjnych oraz wydawania dyplomów mistrzowskich, świadectw czeladniczych, zaświadczeń o zdaniu egzaminu sprawdzającego,
- e) w przypadku powtarzających się naruszeń prawa w działalności komisji egzaminacyjnej lub izby rzemieślniczej zobowiązanie izby rzemieślniczej do wpłaty na celowy fundusz oświatowy Związku Rzemiosła Polskiego kwoty stanowiącej 5-krotność opłaty za egzamin mistrzowski, z przeznaczeniem na realizację przez Związek zadań statutowych w dziedzinie oświaty i wychowania na rzecz przygotowania wykwalifikowanych kadr.

Od tego typu decyzji Związku Rzemiosła Polskiego przewidziano skargę do wojewódzkiego sądu administracyjnego w trybie i na zasadach przewidzianych w ustawie z dnia 30 sierpnia 2002 r. prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi.

W przypadku zawieszenia izby rzemieślniczej w prawie do organizowania i przeprowadzania egzaminów kwalifikacyjnych oraz wydawania dyplomów, świadectw i zaświadczeń, Związek Rzemiosła Polskiego wskaże izbę rzemieślniczą, która przeprowadzi egzaminy dla kandydatów, którzy złożyli wnioski o dopuszczenie do egzaminów.

ROZDZIAŁ V

1. Uporządkowanie struktury samorządowej rzemiosła (art. 18 – 25)

W projekcie zachowano dotychczasową strukturę samorządu gospodarczego rzemiosła na którą składają się (art. 18 ust. 2).

- 1) cechy,
- 2) izby rzemieślnicze,
- 3) Związek Rzemiosła Polskiego,

oraz zasadę dobrowolnej przynależności do tych organizacji z wyjątkami przewidzianymi w ustawie.

Zaproponowano wprowadzenie zapisów ustawy mających na celu uporządkowanie istniejącej struktury organizacyjnej samorządu gospodarczego rzemiosła m. in. poprzez wprowadzenie zasady, że rzemieślnik może być jednocześnie członkiem jednego cechu utworzonego według kryterium terytorialnego i jednego utworzonego według kryterium rodzajów działalności gospodarczej (branżowego), jak również zasady, że cech rzemieślniczy może być członkiem tylko jednej izby rzemieślniczej (art. 21 ust. 2 oraz art. 22 ust. 1).

Jednocześnie utrzymano zasadę zgodnie z którą za zgodą samych organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła jej członkami mogą być także inne osoby i podmioty, którzy w praktyce stanowią tzw. członków wspierających (art. 18 ust. 5). Dodatkowo zaproponowano, aby rzemieślnicy, którzy osiągnęli wiek emerytalny mogli pozostać członkami organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła na

zasadach określonych w statucie. Przy czym w działaniach wewnętrznych, Związek Rzemiosła Polskiego rekomendować będzie stosowanie różnego katalogu praw i obowiązków dla członków prowadzących działalność gospodarczą i członków – seniorów-emerytów nie prowadzących działalności gospodarczej. Ich wiedza i doświadczenie są nieocenione dla młodszych rzemieślników, dlatego mogliby tworzyć np. Rady Senioralne (art. 18 ust. 7).

Ze względu na wieloletnie tradycje funkcjonowania samorządu gospodarczego rzemiosła w obecnym kształcie, wprowadzono zapis (art. 19 ust. 4) zgodnie z którym, takie nazwy jak „Związek Rzemiosła Polskiego”, „Izba rzemieślnicza”, „Cech rzemieślniczy”, powinny podlegać ochronie prawnej i mogą być używane w obrocie prawnym wyłącznie przez jednostki samorządu gospodarczego rzemiosła w rozumieniu ustawy. Powyższe ma również znaczenie ze względu na planowane zadania związane z dualnym kształceniem zawodowym w rzemiośle.

W projekcie wprowadzono minimalne wymagania ustawowe w zakresie treści statutów organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła. Zaproponowano wprowadzenie obligatoryjnych elementów jakie statut każdej organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła powinien zawierać.

Zapis art. 25 potwierdza, że Związek Rzemiosła Polskiego jest ogólnopolską reprezentacją organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła oraz reprezentatywną organizacją pracodawców w rozumieniu art. 24 ustawy z dnia 24 lipca 2015 r. o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2232 z późn. zm.).

Istnienie jednej ustawowo umocowanej krajowej organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła w postaci Związku Rzemiosła Polskiego ma zasadnicze znaczenie nie tylko dla prawidłowego funkcjonowania całego samorządu gospodarczego rzemiosła i realizacji jego zadań ustawowych, ale również dla sprawnego funkcjonowania systemu dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle biorąc pod uwagę projektowane kompetencje Związku w tym zakresie.

W projekcie proponuje się aby w stosunku do Związku Rzemiosła Polskiego jako ogólnopolskiej organizacji pracodawców nie stosować kryterium określonego w art. 24 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 24 lipca 2015 r. o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego. Zgodnie z powołanym zapisem za reprezentatywne organizacje pracodawców uznaje się organizacje, które m. in. zrzeszają pracodawców prowadzących podstawowy rodzaj działalności gospodarczej w co najmniej połowie sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD), o której mowa w przepisach o statystyce publicznej, a dodatkowo przy ustalaniu liczby sekcji PKD, uwzględnia się tylko sekcje obejmujące co najmniej 3000 osób wykonujących pracę zarobkową.

Tego typu kryterium nie powinno mieć zastosowania do Związku Rzemiosła Polskiego jako ogólnokrajowej organizacji pracodawców, ponieważ działalność rzemieślnicza nie obejmuje z definicji wszystkich sekcji PKD. Przeciwnie działalność rzemieślnicza może być prowadzona jedynie w części rodzajów działalności gospodarczej objętej klasyfikacją PKD (o czym pośrednio ma decydować spis zawodów zaliczanych do rzemiosła). Fakt ten stawia ZRP w dużo gorszej sytuacji na gruncie ustawy o RDS w stosunku do pozostałych organizacji pracodawców o zasięgu ogólnokrajowym, które co do zasady zrzeszają pracodawców prowadzących wszystkie możliwe rodzaje działalności (bez ograniczeń). Przepisy ustawy o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego powinny uwzględniać specyfikę rzemiosła na potrzeby oceny reprezentatywności.

Jest to tym bardziej istotne, ponieważ Związek Rzemiosła Polskiego jako ogólnokrajowa organizacja pracodawców skupiająca w ramach samorządu gospodarczego rzemiosła za pośrednictwem kilkudziesięciu izb rzemieślniczych i setek cechów rzemieślniczych, tysiące pracodawców w skali całego kraju, zawsze czynnie uczestniczył w różnego rodzaju konsultacjach społecznych prowadzonych dla pogodzenia interesów pracowników, interesów pracodawców oraz dobra publicznego. Niewiele organizacji może się pochwalić tak bogatą historią uczestnictwa w ramach dialogu społecznego, sięgającą jego początków po roku 1989. Nie może więc dziwić fakt, że już w momencie wprowadzenia ram prawnych dla dialogu społecznego na mocy ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych i wojewódzkich komisjach dialogu społecznego, Związek Rzemiosła Polskiego na podstawie zapisu art. 7 ust. 2 ustawy został uznany z mocy prawa za reprezentatywną organizację pracodawców. Również wraz z wejściem w życie obecnie obowiązującej ustawy z dnia 24 lipca 2015 r. o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego, do pierwszego składu Rady zostali powołani przedstawiciele ZRP, a ich czynny udział w pracach Rady trwa do dziś.

Aktualnie Związek w swoich strukturach zrzesza 26 Izb rzemieślniczych stanowiących regionalne organizacje pracodawców o charakterze ponadbranżowym na obszarze całego kraju (w każdym województwie), a za pośrednictwem 455 cechów rzemieślniczych reprezentuje ponad 300 tys. rzemieślników prowadzących działalność w różnego rodzaju branżach i zatrudnionych w rzemiośle pracowników.

Obecne zapisy ustawy o Radzie Dialogu Społecznego odnoszące się do kryteriów reprezentatywności organizacji pracodawców, nie przystają do specyfiki pracodawców zrzeszonych w strukturach organizacyjnych Związku Rzemiosła Polskiego tzn. głównie mikro i małych przedsiębiorców, w tym szkolących pracowników młodocianych zatrudnionych w celu przygotowania zawodowego. Dodatkowo postulowane przez pozostałe organizacje partnerów społecznych zaostrenie tych kryteriów może postawić w nieodległej przyszłości pod znakiem zapytania możliwość dalszego reprezentowania rzemieślników – pracodawców w Radzie i innych instytucjach dialogu społecznego przez Związek Rzemiosła Polskiego, co jest niezbędne ze względu na rolę samorządu gospodarczego rzemiosła w kształceniu dualnym oraz wdrażaniu szeregu instrumentów polityki rynku pracy.

Dlatego, nowej ustawie o rzemiośle - ustawie o rzemiośle i dualnym kształceniu zawodowym w rzemiośle, powinna towarzyszyć modyfikacja zasad oceny reprezentatywności w ustawie o Radzie Dialogu Społecznego, idąca w kierunku dostosowania kryteriów reprezentatywności do specyfiki rzemiosła i Związku Rzemiosła Polskiego jako organizacji reprezentującej wyłącznie pracodawców – rzemieślników.

2. Wzmocnienie roli samorządu gospodarczego rzemiosła na czele ze Związkiem Rzemiosła Polskiego w systemie dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle (art. 26 w zw. z art. 35)

Projekt respektując zasadę „samorządności” poprzez utrzymanie dobrowolności zrzeszania się w organizacjach samorządu gospodarczego rzemiosła w tym w Związku Rzemiosła Polskiego, wprowadza odstępstwo od tej zasady mające na celu wzmocnienie roli samorządu gospodarczego rzemiosła na czele ze Związkiem Rzemiosła Polskiego w systemie dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle. Projektowany zapis art. 26, ma na celu spowodowanie, aby izby niezrzeszone w Związku Rzemiosła Polskiego i na które samorząd rzemieślniczy de facto nie ma wpływu, docelowo nie mogły uczestniczyć w systemie dualnego kształcenia zawodowego. Jeśli system dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle ma sprawnie funkcjonować w praktyce, powołane komisje egzaminacyjne

przy izbach rzemieślniczych mają działać wg jednakowych standardów, a nadzór i kontrola działalności izb rzemieślniczych i powołanych przy nich komisji nie ma mieć charakteru iluzorycznego - koniecznym jest ujednoczenie wprowadzonych rozwiązań wobec wszystkich podmiotów chcących uczestniczyć w tym systemie. Jednocześnie wobec funkcjonowania w obrocie tzw. izb rzemieślniczych niezrzeszonych w Związku Rzemiosła Polskiego, należy docelowo wprowadzić rozwiązania, aby takie izby nie mogły powoływać komisji egzaminacyjnych i przeprowadzać egzaminów, jako podmioty znajdujące się poza systemem kontroli (projektowany zapis art. 35).

3. Sąd polubowny przy Związku Rzemiosła Polskiego oraz arbitraż rzemieślniczy (art. 27)

Projektowany zapis art. 27 sankcjonuje istnienie tzw. Sądu polubownego na poziomie Związku Rzemiosła Polskiego, do którego kompetencji ma należeć rozstrzyganie sporów pomiędzy organizacjami samorządu gospodarczego rzemiosła oraz rozstrzyganie odwołań od pracodawców w ramach systemu dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle (art. 16 ust. 9).

Jednocześnie w duchu popularyzowanego w polskim porządku prawnym dążenia do polubownego rozstrzygnięcia sporów w szczególności pomiędzy przedsiębiorcami proponuje się możliwość włączenia istniejącego Sądu polubownego w system arbitrażu. Oprócz możliwości rozstrzygnięcia spraw w ramach tzw. zapisu na sąd polubowny pomiędzy przedsiębiorcami, Związek Rzemiosła Polskiego mógłby powołać przy Sądzie polubownym ośrodek mediacyjny w celu prowadzenia mediacji dla rzemieślników lub innych członków organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła. Szczegółowe rozwiązania w tym zakresie powinny być ustalane i regulowane przez sam Związek w stosownych regulaminach.

4. Pozostała problematyka samorządowa (art. 28 – 31)

Zapis art. 28 utrzymuje zasadę zgodnie z którą Związek Rzemiosła Polskiego pełni względem spółdzielni rzemieślniczych, zrzeszonych w izbach rzemieślniczych, funkcje związku rewizyjnego, w trybie i na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze (Dz. U. z 2021 r. poz. 648).

Projektowany zapis art. 29 przewiduje możliwość głosowania poza posiedzeniami władz jednostek samorządu gospodarczego rzemiosła z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej, co jest szczególnie istotne w stanach nadzwyczajnych lub stanach epidemii. Tego rodzaju zapis nawiązuje do podobnych rozwiązań funkcjonujących na podstawie ustawy Prawo o stowarzyszeniach.

Proponowany zapis art. 30 zobowiązuje organizacje samorządu gospodarczego rzemiosła do publikowania, raz w roku, w terminie 30 dni od dnia zatwierdzenia przez właściwy organ, w Biuletynie Informacji Publicznej rocznego sprawozdania finansowego za okres poprzedniego roku kalendarzowego. Tego typu rozwiązanie, biorąc pod uwagę, że organizacje samorządu gospodarczego rzemiosła nie są podmiotami nastawionymi na uzyskiwanie zysku, wydaje się wystarczające.

Zgodnie z propozycją zawartą w art. 31 minister właściwy do spraw gospodarki, mając na względzie konieczność projektowania rozwiązań wspierających rozwój rzemiosła, może zwrócić się za pośrednictwem Związku Rzemiosła Polskiego do organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła o przedstawienie dokumentów związanych z dualnym kształceniem zawodowym w rzemiośle oraz złożenia wyjaśnień w tym zakresie. Samorząd gospodarczy rzemiosła chce pozostać strukturą transparentną, która prowadzi współpracę z administracją państwową w szczególności w zakresie

funkcjonowania dualnego systemu kształcenia zawodowego w rzemiośle. Jednocześnie to Związek Rzemiosła Polskiego jako organizacja stojąca na czele całego samorządu i sprawująca nadzór i kontrolę nad działalnością komisji egzaminacyjnych izb rzemieślniczych w skali całego kraju, powinien uczestniczyć/pośredniczyć w przewidzianej w zapisie art. 31 procedurze uruchamianej na szczeblu centralnym tj. przez Ministra właściwego do spraw gospodarki.

ROZDZIAŁ VI

Przepisy przejściowe i końcowe (art. 32 – 37 Projektu)

W proponowanych zapisach przejściowych i końcowych wprowadza się standardowe zapisy dotyczące praw nabytych zgodnie z którymi organizacje samorządu gospodarczego działające na podstawie ustawy z dnia 22 marca 1989 r. o rzemiośle (Dz. U. z 2020 r. poz. 2159), z dniem wejścia w życie nowej ustawy stają się organizacjami samorządu gospodarczego, w rozumieniu nowej ustawy (art. 32).

Ponadto na zasadzie praw nabytych proponuje się, aby kwalifikacje zawodowe w rzemiośle nabyte i potwierdzone stosownymi dokumentami przed wejściem w życie nowej ustawy, stały się kwalifikacjami zawodowymi w rzemiośle w rozumieniu art. 5 ust. 1 nowej ustawy, bez względu na to czy dany zawód lub rodzaj działalności będzie znajdował się w spisie, o którym mowa w art. 4 ust. 3. Na przestrzeni dziesięcioleci wiele zawodów rzemieślniczych zmieniało się i ewoluowało, a wprowadzeniu nowego wykazu zawodów rzemieślniczych nie może towarzyszyć wykluczenie części środowiska rzemieślniczego z rzemiosła, tylko z tego powodu, że dany zawód wcześniej zaliczany do rzemiosła nie znajdzie się w wykazie. Jest to tym bardziej istotne, że posiadanie kwalifikacji zawodowych w rzemiośle w zawodzie nie zaliczanym już do rzemiosła prowadziło do utraty statusu rzemieślnika przez takie osoby.

Ze względu na porządkujący i ustrojowy charakter części proponowanych zmian, a także celem ochrony historycznie zakorzenionych w strukturze samorządowej organizacji, w proponowanym art. 34 wprowadza się okres przejściowy w celu umożliwienia przystosowania się istniejącym w dniu wejścia w życie ustawy organizacjom do nowych regulacji ustawowych. W tym celu należy wprowadzić co najmniej 24 miesięczny okres przejściowy od dnia wejścia w życie ustawy na dostosowanie statusów prawno - organizacyjnych poszczególnych organizacji do wymogów znowelizowanych zapisów ustawy. Zachowanie obecnej struktury samorządu gospodarczego rzemiosła ma za zadanie zachowanie zaufania do organów Państwa, których celem powinna być ochrona organizacji w ramach których realizowane są tak istotne zadania oświatowe. Struktura ta powinna być wzmocniana, z uwagi na proponowane rozwiązania związane z większym nadzorem Związku Rzemiosła Polskiego nad całokształtem dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle i ewentualną koniecznością przyjmowania w poczet członków nowych izb rzemieślniczych.

W projektowanym zapisie art. 35 przewidziano wspomniany wcześniej mechanizm, iż z chwilą wejścia w życie ustawy każda niezrzeszona izba rzemieślnicza chcąc nadal uczestniczyć w systemie dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle, ma obowiązek uzyskania członkostwa w Związku Rzemiosła Polskiego – co stanowi konsekwencję projektowanego zapisu art. 26 ustawy i założeń całego systemu dualnego kształcenia zawodowego w rzemiośle. W takim przypadku wprowadza się okres przejściowy wynoszący 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, na uzyskanie członkostwa w Związku Rzemiosła Polskiego pod rygorem rozwiązania z mocy prawa komisji egzaminacyjnych działających przy takiej

izbie. W powołanym przepisie przewidziano procedurę odwoławczą w przypadku odmowy nabycia członkostwa przez zainteresowaną izbę rzemieślniczą z możliwością złożenia skargi do wojewódzkiego sądu administracyjnego.

Warszawa, grudzień 2022 r.